

Enric Mestre

Retrospectiva

1.0

**Col·lecció
Ceramistes Rellevants**

Enric Mestre

Retrospectiva

1.0

a Román de la Calle

Ajuntament d'Onda. Àrea de Serveis a la Ciutadania

Museu del Taulell «Manolo Safont»

Tinent d'Alcalde de l'àrea: Encarna Ribes Rovira

Exposició

Comissari: Josep Pérez Camps

Coordinació: Vicent Estall i Poles

Disseny del muntatge: Enric Mestre, Josep Pérez Camps

Muntatge: Museu del Taulell; Marc Ribera Giner, Francisco Salas Navarro

Col·laboració: Mireia Segura García, Raquel Ballester Girona, Jorge Gea Valero

Comunicació: Verónica López Alarcón

Lloc: Sala d'Exposicions Temporals del Museu del Taulell «Manolo Safont»

Del 15 de juny a l'1 d'octubre de 2017

Catàleg

Projecte i textos: Josep Pérez Camps

Coordinació: Vicent Estall i Poles

Fotografia de l'obra: Pascual Mercé i Arxiu E. Mestre

Disseny i maquetació: Javier Mestre Beltrán

Impressió:

Dipòsit Legal: CS

Edita: Ajuntament d'Onda, 2017

Col·lecció Ceramistes Rellevants, Núm. 1

Direcció de la col·lecció: Vicent Estall i Poles

Enric Mestre

Retrospectiva

1.0

Col·lecció
Ceramistes Rellevants

Museu del Taulell «Manolo Safont»

Del 15 de juny a l'1 d'octubre de 2017

Índex

Enric Mestre. Retrospectiva 1.0	11.
Enric Mestre. Retrospectiva 1.0	
Josep Pérez Camps	
I. El recipient com a laboratori d'experimentació (1964–1982)	19.
El recipiente como laboratorio de experimentación (1964–1982)	
II. Primeres sèries escultòriques (1971–1979).....	31.
Primeras series escultóricas (1971–1979)	
III. Abstracció i expressió gestual (1978–1984)	45.
Abstracción y expresión gestual (1978–1984)	
IV. Geometria integrada (1982–1991).....	61.
Geometría integrada (1982–1991)	
V. Construccions imaginades (1991–2017)	79.
Construcciones imaginadas (1991–2017)	
VI. Forma i color sobre el pla	105.
Forma y color sobre el plano	
VII. Acabat de coure	119.
Recien cocido	
VIII. Notes bàsiques sobre la tècnica ceràmica emprada per Enric Mestre	129.
Notas básicas sobre la técnica cerámica utilizada por Enric Mestre	
IX. Cronologia biogràfica	140.
Cronología biográfica	
X. Bibliografia seleccionada	144.
Bibliografía seleccionada	

Presentación

Como Alcalde de Onda me complace presentar este catálogo de la exposición *Enric Mestre. Retrospectiva 1.0* que organiza el Museo del Azulejo en el desarrollo de sus programas de difusión. Es esta la primera exposición que realiza el Museo dentro de la serie Ceramistas Relevantes que se enmarca en el Programa de Exposiciones Temporales que la institución viene desarrollando desde que en 2004 se inauguró el nuevo edificio.

Esta es una exposición muy especial, ya que no ha consistido en acoger una muestra itinerante, sino que ha sido elaborada y realizada ex-profeso para el Museo del Azulejo. No en vano, Enric Mestre es uno de los grandes ceramistas de sobrado reconocimiento internacional y su obra merecía este tratamiento singular.

Por este motivo, la exposición ha sido comisariada por Josep Pérez Camps, ex director del Museo de Cerámica de Manises y miembro de la Academia Internacional de Cerámica, con sede en Ginebra, así como experto en la obra de Mestre. Somos conscientes del enorme esfuerzo que ha supuesto resumir brillantemente un compendio de obras de Mestre, muchas de ellas inéditas, de la amplia producción de este maestro de la cerámica. Muestra de este excelente trabajo es el magnífico catálogo que se ha editado para la ocasión.

Finalmente, deseo agradecer a Enric Mestre que haya aceptado con ilusión exponer en Onda, así como la cesión de sus obras y la participación activa y esforzada en la organización de ésta su primera retrospectiva. Gracias a ello podemos disfrutar, aprender y, al mismo tiempo, incentivar la exploración de nuevos caminos en la plástica y la técnica de la cerámica.

Ximo Huguet Lecha
Alcalde de Onda
Onda, 15 de junio de 2017

Presentació

Com a alcalde d'Onda em complau presentar aquest catàleg de l'exposició *Enric Mestre. Retrospectiva 1.0* que organitza el Museu del Taulell dins del desenvolupament dels seus programes de difusió. És aquesta la primera exposició que realitza el Museu dins de la sèrie Ceramistas Rellevants que s'emmarca en el Programa d'Exposicions Temporals que la institució desenvolupa des que el 2004 es va inaugurar el nou edifici.

Aquesta és una exposició molt especial, ja que no ha consistit a acollir una mostra itinerant, sinó que ha estat elaborada i realitzada expressament per al Museu del Taulell. No debades, Enric Mestre és un dels grans ceramistes de sobrat reconeixement internacional i la seua obra mereixia aquest tractament singular.

Per aquest motiu, l'exposició ha estat comissariada per Josep Pérez Camps, ex director del Museu de Ceràmica de Manises i membre de l'Acadèmia Internacional de Ceràmica, amb seu a Ginebra, així com expert en l'obra de Mestre. Som conscients de l'enorme esforç que ha suposat resumir brillantment un compendi d'obres de Mestre, moltes d'elles inèdites, de l'àmplia producció d'aquest mestre de la ceràmica. Mostra d'aquest excel·lent treball és el magnífic catàleg que s'ha editat per a l'ocasió.

Finalment, vull agrair a Enric Mestre que haja acceptat amb il·lusió exposar a Onda, així com la cessió de les seues obres i la participació activa i esforçada en l'organització d'aquesta primera retrospectiva. Gràcies a això podem gaudir, aprendre i, al mateix temps, incentivar l'exploració de nous camins en la plàstica i la tècnica de la ceràmica.

Ximo Huguet Lecha
Alcalde d'Onda
Onda, 15 de juny de 2017

Enric Mestre. Retrospectiva

1.0

**Josep Pérez Camps
Comissari de l'exposició**

«Todos los caminos plásticos que yo he recorrido hasta ahora han tenido siempre el natural como punto de partida, es decir, como información previa a la realización. [...] Es, por tanto, a partir de esa visión realista que empieza para mí un proceso de esquematización y síntesis, que puede llevarme a las formas más puras, las que para mí expresan con más claridad una visión personal del mundo que nos rodea».

Enric Mestre.¹

La exposición *Enric Mestre. Retrospectiva 1.0* es un primer ensayo que trata de mostrar de manera cronológica las etapas principales de la obra realizada con materia cerámica por este artista de reconocido prestigio en la esfera de la plástica contemporánea. El resultado de este intento —que ya avanzamos, representa sólo una aproximación— es en gran parte síntesis de la dialéctica entre Enric Mestre, autor de las obras (con toda la carga afectiva y de conocimiento específico que ello representa) y el comisario de esta muestra que pretendía conseguir un discurso expositivo utópico que explicara toda la trayectoria de este ceramista y escultor que ha dedicado la mayor parte de su vida profesional a la creación artística con una determinación que sorprende por su intensidad. Esta vocación de trabajo disciplinado y constante ha dificultado, paradójicamente, el objetivo de partida, ya que las obras que Enric Mestre conserva en sus estudios es de tal magnitud que ha sido materialmente imposible hacer una selección a partir del análisis visual de todas ellas. Además, también hay que tener en cuenta que por razones presupuestarias no hemos tenido la opción de poder disponer de alguna de las obras más emblemáticas pertenecientes a museos i colecciones privadas de todo el mundo.

¹ Enric Mestre: Texto del catálogo *Cerámica fin de siglo*, Consorci de Museus de la Generalitat Valenciana, Valencia, 1999, p. 172.

«Tots els camins plàstics que jo he recorregut fins ara han tingut sempre el natural com a punt de partida, és a dir, com a informació prèvia a la realització. [...] És, per tant, a partir d'aquesta visió realista que comença per a mi un procés d'esquematització i síntesi, que pot portar-me a les formes més pures, aquelles que per a mi expressen amb més claredat una visió personal del món que ens rodeja».

Enric Mestre.¹

L'exposició *Enric Mestre. Retrospectiva 1.0* és un primer assaig que tracta de mostrar de manera cronològica les etapes principals de l'obra realitzada amb matèria ceràmica per aquest artista de reconegut prestigi en l'esfera de la plàstica contemporània. El resultat d'aquest intent —que ja avancem, representa sols una aproximació— és en gran part síntesi de la dialèctica entre Enric Mestre, autor de les obres (amb tota la càrrega afectiva i de coneixement específic que això representa) i el comissari d'aquesta exposició que pretenia aconseguir un discurs expositiu utòpic que explicara tota la trajectòria d'aquest ceramista i escultor que ha dedicat la major part de la seua vida professional a la creació artística amb una determinació que sorprén per la seua intensitat. Aquesta vocació de treball disciplinat i constant ha dificultat, paradoxalment, l'objectiu de partida, ja que les obres que Enric Mestre conserva en els seus estudis és de tal magnitud que ha estat materialment impossible fer una selecció a partir de l'anàlisi visual de totes elles. A més, també cal tenir en compte que per raons pressupostàries no hem tingut l'opció de poder disposar d'alguna de les obres més emblemàtiques que pertanyen a museus i col·leccions d'arreu del món.

Sin embargo, creemos que la exposición de las 120 piezas escogidas cumple el objetivo inicial de ofrecer una visión de conjunto de la obra de Enric Mestre, ya que están representadas todas las principales series realizadas por este incansable investigador, durante esa búsqueda obsesiva por encontrar soluciones plásticas en su deseo de llegar a comunicar una particular visión de la belleza, mediante los objetos por él creados.

Por todo ello, esta es una magnífica posibilidad de admirar en el Museo del Azulejo Manolo Safont de Onda un resumen de las diferentes etapas de la creación plástica de Enric Mestre, en cuanto a la disciplina cerámica, y deleitarnos con las diversas propuestas estéticas que ha desarrollado a lo largo de su fecunda trayectoria, desde las primeras obras de juventud (prácticamente inéditas), centradas en el recipiente como objeto artístico de una gran belleza que se manifiesta, principalmente, en las cualidades materiales que son exclusivas de la cerámica, hasta las esculturas posteriores a 1982 que representan —junto con las sucesivas derivaciones que se prolongan hasta el 2017— una expresión personalísima y única dentro del ámbito de la abstracción geométrica contemporánea.

Con esta finalidad de compendio secuencial, tanto el recorrido de la exposición como el presente catálogo han sido estructurados en siete grandes apartados temáticos ordenados cronológicamente, que hemos establecido de forma provisional (a falta del inventario completo de su obra), con el fin de hacer visible la evolución del trabajo de Enric Mestre y la situación de los grandes bloques temáticos de las principales series en el espacio temporal. Además, cada uno de estos apartados está precedido en el catálogo de una reflexión sobre la gestación de las respectivas obras y su vinculación con los movimientos del arte contemporáneo.

Para acompañar esta visión general de la obra de Enric Mestre también hemos creído oportuno incluir unas notas de aproximación a la técnica cerámica utilizada por él, con el propósito de que ayuden a entender mejor la exposición que ahora presentamos; seguida de una cronología biográfica actualizada y de una bibliografía seleccionada.

No obstant això, creiem que l'exposició formada per 120 peces compleix l'objectiu inicial d'ofrir una visió de conjunt de l'obra d'Enric Mestre, ja que estan representades totes les principals sèries realitzades per aquest incansable investigador, durant aqueixa recerca obsessiva per encontrar solucions plàstiques al seu desig d'arribar a comunicar una particular visió de la bellesa, mitjançant els objectes per ell creats.

El resultat creiem que és una magnífica possibilitat d'admirar en el Museu del Taulell Manolo Safont d'Onda un resum de les diferents etapes de la creació plàstica d'Enric Mestre, pel que fa a la disciplina ceràmica, i delestar-nos amb les diverses propostes estètiques que ha desenvolupat al llarg de la seua fecunda trajectòria, des de les primeres obres de joventut (pràcticament inèdites), centrades en el recipient com a objecte artístic d'una gran bellesa que es manifesta, principalment, en les qualitats materials que són exclusives de la ceràmica, fins a les escultures posteriors a 1982 que representen —junt a amb les successives derivacions que es prolonguen fins al 2017— una expressió personalíssima i única dins de l'àmbit de l'abstracció geomètrica contemporània.

Amb aquesta finalitat de compendi seqüencial, tant el recorregut de l'exposició com el present catàleg han estat estructurats en set grans apartats temàtics ordenats cronològicament, que hem establert de forma provisional (a falta de l'inventari complet de la seua obra), amb la finalitat de fer visible l'evolució del treball d'Enric Mestre i la situació dels grans blocs temàtics de les principals sèries en l'espai temporal. A més, cada un d'aquests apartats està precedit en el catàleg d'una reflexió sobre la gestació de les respectives obres i la seua vinculació amb els moviments de l'art contemporani.

Per acompañar aquesta visió general de l'obra d'Enric Mestre també hem cregut oportú incloure-hi unes notes d'aproximació a la tècnica ceràmica utilitzada per ell, amb el propòsit que ajuden a entendre millor les obres que ara presentem; tot seguit d'una cronologia biogràfica actualitzada i d'una bibliografia seleccionada.

Obra Ceràmica. Cronologia aprox.

El recipient com a laboratori
d'experimentació

Escultures amb referències
antropomorfes

Abstracció geomètrica inicial

Expressionisme abstracte.
Quadres

Geometria integrada

Construccions imaginades

Relleus compartimentats

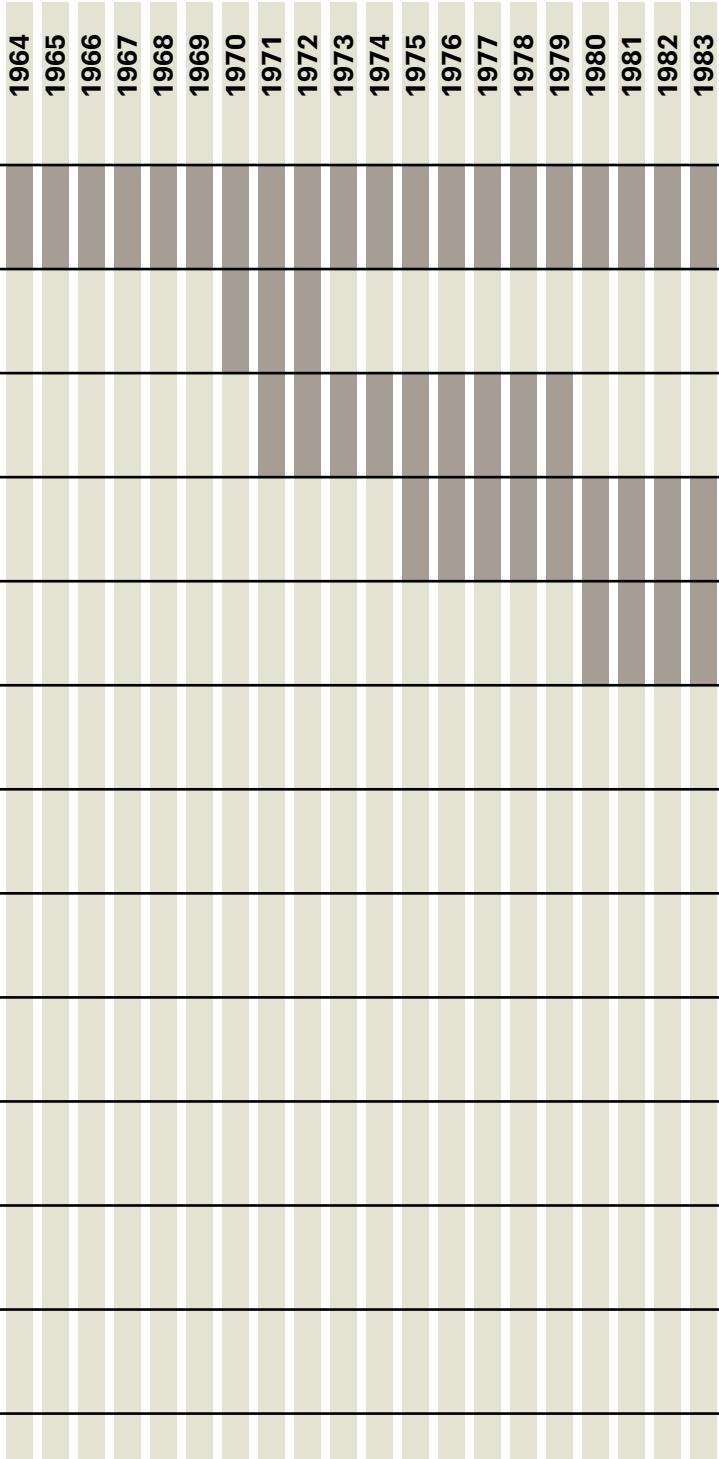
Quadres amb trames
escala de grisos

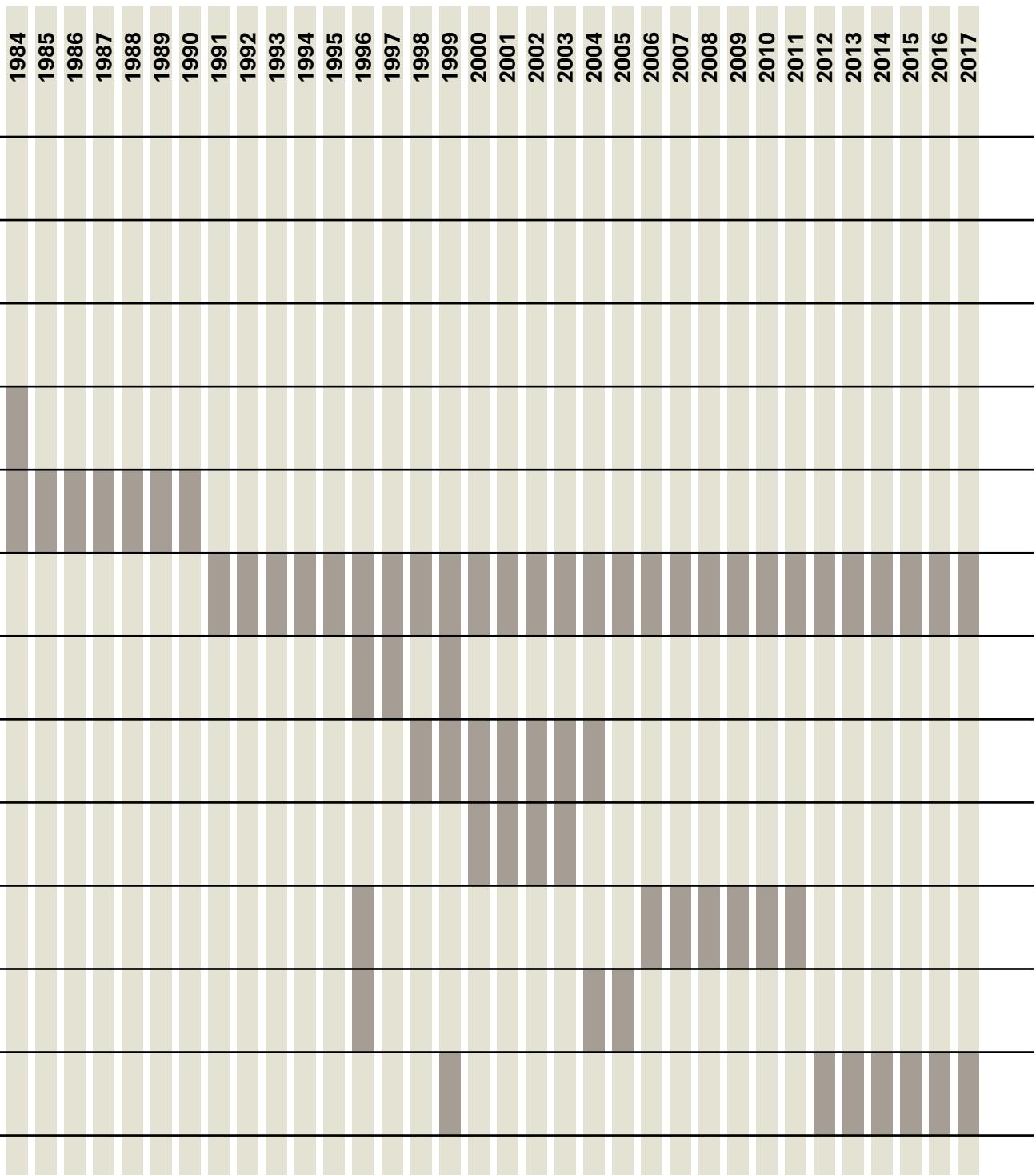
Quadres policroms

Escultures d'estructura
humana

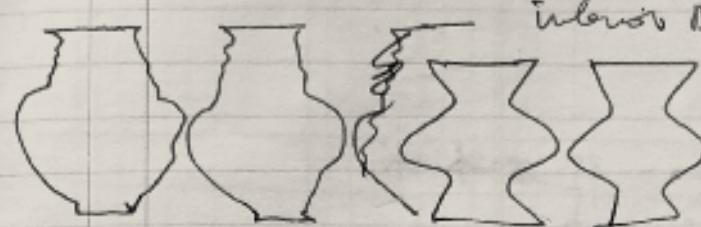
Figures impossibles

Geometria essencial
sobre el pla

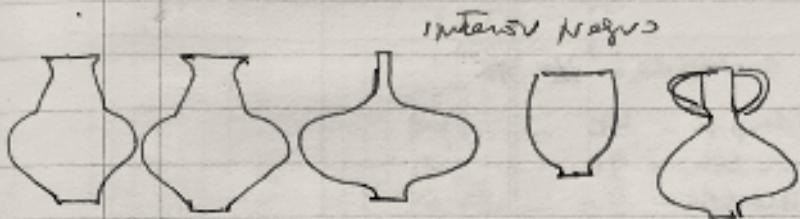

EXCEPCIÓN REDUCTORA - 1900.
GRÁFICA. 6 JUNIO - 70

interior Blancos

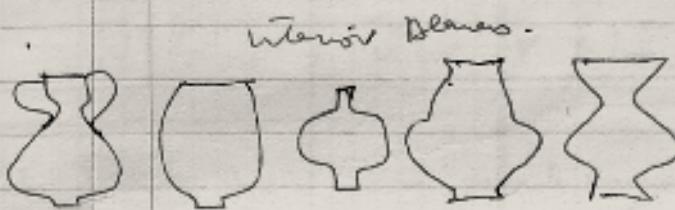
T91
vidrio Molido - 50
Feldsp.K - 35
Creta - 15
Metacromadato - 5
cuo - 3

interior Negros

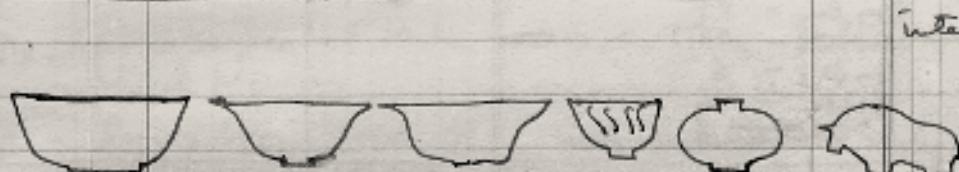
*

T87 con metacromadato
vidrio Molido - 50
Feldsp.K - 25
Creta - 25
Metacromadato - 5
cuo - 1

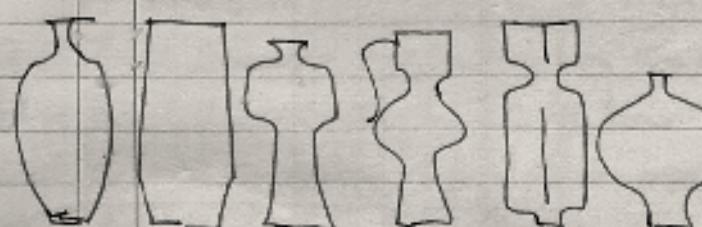
interior Blancos.

T84 vidrio Molido - 50 • Cilindrica
Feldsp.K - 35 Inspecc.
TiO2 - 15 ataca el fusto
cuo - 3 espesura sifón

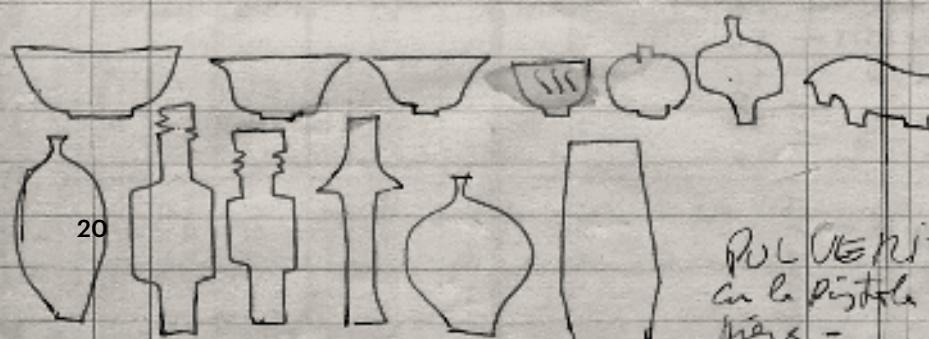
exterior Roja - J6C ***

Feldsp.K - 30
exterior Blancas
Common Ash - 30
Stearinado - 40
CuB2 - 10
ZnO2 - 4

NOTAS IMPORTANTES Co3O4 - 2

La aplicación de estos Rojos
no se ha visto mejorando la
pieza o sea PULVERIZANDO en la Pistola
porque sino se desprenden buenas o Fijas oce.
Cortas dejando el fusto libres o el fijo

interior
Negro
exterior
Rojo

J6E ***
Feldsp.K - 35
Common Ash - 25
Stearinado - 40
CuB2 - 15
Co3O4 - 2
ZnO2 - 4

PULVERIZAR
en la Pistola sin mojar la
pieza -

I.

**El recipient com
a laboratori
d'experimentació
(1964-1982)**

**El recipiente como
laboratorio de
experimentación
(1964-1982)**

I.

Desde el neolítico, la manufactura de recipientes —más o menos decorados— para preparar, conservar y servir alimentos ha tenido en la materia cerámica la principal protagonista en todo el mundo. Este incuestionable prolongado maridaje ha provocado como consecuencia lógica que de manera predominante, aún hoy, la cerámica se identifique mayoritariamente y de manera indiscriminada con el recipiente funcional o decorativo; a pesar de las numerosas aportaciones que desde el arte contemporáneo se han hecho para borrar este prejuicio del imaginario colectivo.

Cuando Enric Mestre realiza su formación técnica vinculada a la cerámica en la Escuela Práctica de Cerámica de Manises (1960–1963 y 1965–1966), tras estudiar la especialidad de pintura en la Escuela Superior de San Carlos de Valencia (1953–1958), tuvo la oportunidad de contar con una referencia cercana de excepción en el profesor Alfonso Blat; este ceramista se convertiría después de estudiar en Sèvres en 1931 en uno de los pioneros en España del movimiento europeo de vanguardia que había descubierto en la cultura del Extremo Oriente el valor artístico de las cualidades de la materia cerámica y que, asimismo, era contrario a emplear el recipiente como simple soporte de decoraciones figurativas.² A pesar de que Blat era un profesor hermético a la hora de comunicar a sus alumnos como realizaba los esmaltes y vidriados de sus exquisitas cerámicas, Enric Mestre encontró en él el paradigma del trabajo artístico vocacional y el contagio de la pasión por la cerámica de investigación que propició la dirección que tomaría su trayectoria artística. O como él mismo evocaba:

«Aún recuerdo la impresión que me produjo la visita a su taller de Paterna, todo el adusto de su carácter en su relación con la gente se transformaba en enseñarnos su obra. Las pequeñas muestras eran cogidas casi religiosamente, al menos a mí, ávido de penetrar en ese misterioso mundo, me lo parecía, la crítica de su propia obra era

I.

Des del neolític, la manufactura de recipients —més o menys decorats— per a preparar, conservar i servir aliments ha tingut en la matèria ceràmica la principal protagonista arreu del món. Aquest inqüestionable prolongat maridatge ha provocat com a conseqüència lògica que de manera predominant, encara hui, la ceràmica s'identifique majoritàriament i de manera indiscriminada amb el recipient funcional o decoratiu; a pesar de les nombroses aportacions que des de l'art contemporani s'han fet per esborrar aquest prejudici de l'imaginari col·lectiu.

Quan Enric Mestre realitza la seu formació tècnica vinculada a la ceràmica en l'Escola Pràctica de Ceràmica de Manises (1960-1963 i 1965-1966), després d'estudiar l'especialitat de pintura en l'Escola Superior de Sant Carles de València (1953-1958), va tindre l'oportunitat de comptar amb una referència pròxima d'excepció en el professor Alfons Blat; aquest ceramista es convertiria després d'estudiar a Sèvres en 1931 en un dels pioners a Espanya del moviment europeu d'avantguarda que havia descobert en la cultura de l'Extrem Orient el valor artístic de les qualitats de la matèria ceràmica i que, així mateix, era contrari a emprar el recipient com a simple suport de decoracions figuratives.² A pesar que Blat era un professor hermètic a l'hora de comunicar als seus alumnes com realitzava els esmalts i vidriats de les seues exquisides ceràmiques, Enric Mestre va trobar en ell el paradigma del treball artístic vocacional i el contagi de la passió per la ceràmica d'investigació que va propiciar la direcció que prendria la seu trajectòria artística. O com ell mateix evocava:

«Encara recorde la impressió que em produí la visita al seu taller de Paterna, tot l'adust del seu caràcter en la seua relació amb la gent es transformava en ensenyar-nos la seua obra. Les petites mostres eren agafades quasi religiosament, almenys a mi, àvid de penetrar en aquell misteriós món, m'ho semblava, la crítica de la seua pròpia

² Josep Pérez Camps, *Alfons Blat. El ceramista y su obra*, Valencia, Institució Alfons el Magnànim, 2001.

frecuentemente durísima, sólo las piezas que resumían el final de una larga investigación eran aceptadas , el resto normalmente era destruida.

De este modo, a su lado, pude ir aprendiendo a valorar y diferenciar la calidad plástica de los barnices, depurar la línea, etc., sobre todo, sin embargo, a ser exigente en el trabajo, a no conformarse en los primeros resultados espectaculares que siempre proporciona la cerámica, algo en lo que cae la inmensa mayoría de gente que se dedica. Alfonso Blat fue quien me descubrió las posibilidades de la cerámica como medio expresivo».³

Con estas sentidas vivencias del periodo de formación, no es extraño que Enric Mestre iniciara su recorrido en el arte de la cerámica utilizando el recipiente como laboratorio de significados estéticos alejados del utilitarismo, basándose principalmente en la investigación experimental de las cualidades de la materia cerámica, pero también convirtiéndolo en campo de pruebas de sus posibilidades formales y plásticas. Entre 1964 y 1982 Enric Mestre realizó, mayoritariamente a torno y con pastas de alta temperatura, cientos de recipientes que son testimonio de aquella constante labor de investigación técnica y formal que desarrolló: desde las primeras piezas de formas depuradas y con cubiertas sobrias (como las que conocemos por una fotografía de la exposición individual realizada en 1967 en la sala de la Asociación de la Prensa de Valencia), pasando por las técnicas mitificadas como los esmaltes de cristalización, los rojos de cobre, o los celadón, entre otros, hasta las más expresionistas —de la segunda mitad de la década de 1970— donde Enric Mestre experimenta también con la aplicación de engobes sobre superficies rugosas, o con la inutilización formal del recipiente —mediante cortes o perforaciones— y su transformación en objeto escultórico.

3 Enric Mestre, «Alfonso Blat. Un ceramista olvidado», en Alfonso Blat, 1904-1970, catálogo de exposición, Valencia 1986.

obra era freqüentment duríssima, sols les peces que resumien el final d'una llarga investigació eren acceptades, la resta normalment era destruïda.

D'aquesta manera, al seu costat, pogué anar aprenent a valorar i diferenciar la qualitat plàstica dels vernissos, a depurar la línia, etc., sobretot, però, a ser exigent en el treball, a no conformar-se en els primers resultats espectaculars que sempre proporciona la ceràmica, cosa en què cau la immensa majoria de gent que s'hi dedica. Alfonso Blat fou qui em descobrí les possibilitats de la ceràmica com a mitjà expressiu».³

Amb aquestes sentides vivències del període de formació, no és estrany que Enric Mestre iniciés el seu recorregut en l'art de la ceràmica utilitzant el recipient com a laboratori de significats estètics allunyats de l'utilitarisme, basant-se principalment en la investigació experimental de les qualitats de la matèria ceràmica, però també convertint-lo en camp de proves de les seues possibilitats formals i plàstiques. Entre 1964 i 1982 Enric Mestre va realitzar, majoritàriament a torn i amb pastes d'alta temperatura, centenars de recipients que són testimoni d'aquella constant tasca d'investigació tècnica i formal que va desenvolupar: des de les primeres peces de formes depurades i amb cobertes sòbries (com les que coneixem per una fotografia de l'exposició individual realitzada en 1967 en la sala de l'Associació de la Premsa de València), passant per les tècniques mitificades com els esmalts de cristal·lització, o els vermells de coure, o els celadon, entre altres, fins a les més expressionistes —de la segona meitat de la dècada de 1970— on Enric Mestre experimenta també amb l'aplicació d'engalbes damunt de superfícies rugoses, o amb la inutilització formal del recipient —mitjançant talls o perforacions— i la seua transformació en objecte escultòric.

³ Enric Mestre, «Alfons Blat. Un ceramista oblidat», en el catàleg d'exposició: Alfons Blat, 1904-1970, València 1986.

1

2

3

4

5

8

26

6

7

8

1. Gres amb esmalta cristal·litzat. *Gres con esmalte cristalizado.* 1969. 9 x 9,8 cm
2. Gres amb esmalta cristal·litzat. *Gres con esmalte cristalizado.* 1969. 18,2 x 11,2 cm
3. Gres amb esmalta cristal·litzat. *Gres con esmalte cristalizado.* 1971. 18,4 x 8,4 cm
4. Gres amb esmalta cristal·litzat. *Gres con esmalte cristalizado.* 1971. 15,3 x 15,2 cm
5. Gres amb esmalta cristal·litzat. *Gres amb esmalte cristal·litzat.* 1971. 32 x 21 cm
6. Gres esmalta. *Gres esmaltado.* 1971. 10,2 x 10,1 cm
7. Gres esmalta. *Gres esmaltado.* 1971. 10,2 x 10,1 cm
8. Gres amb esmalta de coure, 2ª cocció reductora. *Gres con esmalte de cobre 2ª cocción reductora.* 1971. 18,4 x 14,2 cm

9

10

11

12

13

14

15

16

9. Gres amb esmalte de coure, 2ª cocció reductora.
Gres con esmalte de cobre 2ª cocción reductora.
1971. 19 x 10 cm
10. Pisa amb esmalte de crom. *Loza con esmalte de cromo.* 1971. 20,8 x 20,5 cm
11. Gres esmaltat. *Gres esmaltado.*
1971. 19,3 x 14,9 cm
12. Gres amb engalbes. *Gres con engobes.*
1974. 19,4 x 10,9 cm
13. Gres amb engalbes i esmalte. *Gres con engobes y esmalte.* 1974. 23,8 x 14,4 cm
14. Gres amb engalbes i esmalte. *Gres con engobes y esmalte.* 1974. 15,7 x 10,3 cm
15. Gres esmaltat. *Gres esmaltado.*
1975. 12,2 x 12,5 cm
16. Gres esmaltat. *Gres esmaltado.*
1975. 18,2 x 9,7 cm

17. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1976.
17,4 x 10,1 cm
18. Gres amb engalbes. *Gres con engobes*. 1976.
29 x 7,6 cm
19. Gres amb engalbes. *Gres con engobes*. 1976.
45,5 x 12,4 x 7,7 cm
20. Gres amb engalba i esmalt. *Gres con engobe y esmalte*. 1976. 17 x 7,2 cm
21. Gres amb engalbes i esmalt. *Gres con engobes y esmalte*. 1974. 15,7 x 10,3 cm

17

18

19

21

28

20

22

23

24

25

26

22. Gres amb engalba i esmalta. *Gres con engobe y esmalte*. 1976. 40,2 x 9,6 cm
23. Gres amb engalba i esmalta. *Gres con engobe y esmalte*. 1976. 27 x 20,2 cm
24. Gres amb engalba i esmalta. *Gres con engobe y esmalte*. 1976. 26 x 14,7 x 9,2 cm
25. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1976. 6,2 x 16,3 cm
26. Gres amb esmalta metalitzat, 2ª cocció reductora. *Gres con esmalte metalizado. 2ª cocción reductora*, 1977. 25,3 x 19 cm

27

28

29

30

31

27. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1977. 27,7 x 9,2 cm
28. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1977. 40,2 x 12,2 x 9,2 cm
29. Gres amb engalbes i esmalt. *Gres con engobes y esmalte*. 1977. 26 x 9 cm
30. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1978. 32,2 x 7,7 cm
31. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1982. 36,8 x 21 cm
32. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1978. 31,4 x 12,2 cm
33. Gres amb engalbes i esmalt. *Gres con engobes y esmalte*. 1978. 37,9 x 11,8 x 7,9 cm
34. Gres amb engalbes i esmalt. *Gres con engobes y esmalte*. 1978. 38,5 x 14 x 10,4 cm
35. Porcellana amb esmalt de coure. *Porcelana con esmalte de cobre*. 1978. 11,5 x 7,2 cm
36. Porcellana vidrada. *Porcelana vidriada*. 1982. 10,5 x 6,2 cm
37. Gres esmaltat. *Gres esmaltado*. 1978. 38,7 X 9,4 x 8,7 cm

32

33

34

35

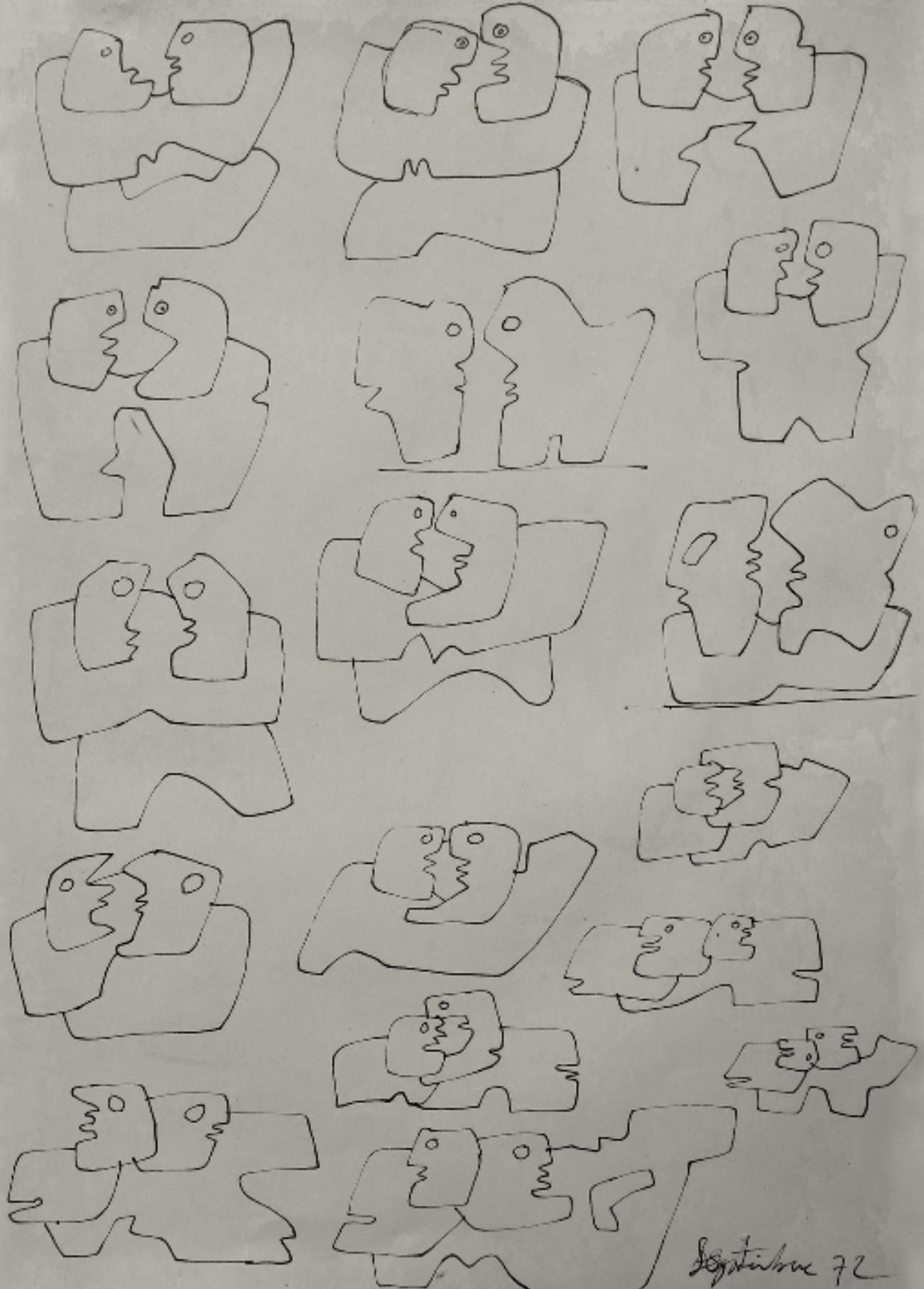

31

36

37

September 72

II.

**Primeres sèries
escultòriques
(1971-1979)**

**Primeras
series escultóricas
(1971-1979)**

II.

A partir de 1971, y en paralelo a la experimentación con las piezas de torno, Enric Mestre comienza los primeros ensayos de escultura cerámica.

El recipiente como objeto de experimentación —y también como aportación de algunos ingresos económicos, que facilitaban la adquisición de las imprescindibles materias primas— estaba dando buenos resultados, pero era necesario ampliar el campo de acción a otros horizontes artísticos que le permitieran una expresión plástica de más amplio recorrido, sin tener que estar limitado por la referencia única del recipiente, ni constreñido por los logros técnicos y estéticos conseguidos con los sugestivos vidriados.

Según se puede comprobar en el Quaderno de dibujos que como escultor inicia 1971 —el primero de la serie que conforma el registro de las investigaciones estéticas de Enric Mestre y que afortunadamente han tenido una continuidad nunca interrumpida—, en las primeras esculturas dibujadas de manera esquemática se percibe como el autor se encuentra inmerso en la búsqueda de un lenguaje propio, y como en las esculturas ya realizadas está explorando, al mismo tiempo, las posibilidades de la materia cerámica al margen de la connotación funcional del recipiente.

Como escultor, es en estos primeros años cuando su obra estuvo más próxima a las referencias de la figura humana, como es patente en una serie de tótems impregnados de un cierto componente ancestral, que recuerda ligeramente algunas estelas funerarias medievales, un buen ejemplo de las cuales es la escultura de Enric Mestre que con el lema «Estromboli» ganó en 1972 el I Concurso Nacional de Cerámica de Manises. Pero una más clara relación con la figuración antropomorfa está presente en la serie dibujos de 1972 y en las esculturas —no demasiado numerosas— realizadas un año más tarde, que parecen representar una pareja humana frente a frente, fundida en un abrazo que denotan —más en los dibujos previos que en las esculturas cerámicas— una lejana relación con la obra de Henry Moore.⁴

II.

A partir de 1971, i en paral·lel a l'experimentació amb les peces de torn, Enric Mestre comença els primers assajos d'escultura ceràmica. El recipient com a objecte d'experimentació —i també com aportació d'alguns ingressos econòmics, que facilitaven l'adquisició de les imprescindibles matèries primeres— estava donant bons resultats, però calia ampliar el camp d'acció a altres horitzons artístics que li permeteren una expressió plàstica de més ample recorregut, sense haver d'estar limitat per la referència única al recipient, ni constret pels èxits tècnics i estètics aconseguits amb els suggestius vidriats.

Segons es pot comprovar en el Quadern de dibuixos que com a escultor inicia en 1971 —el primer de la sèrie que conforma el registre de les investigacions estètiques d'Enric Mestre i que afortunadament han tingut una continuïtat mai interrompuda—, en les primeres escultures dibuixades de manera esquemàtica es percep com l'autor es troba immers en la recerca d'un llenguatge propi, i com en les escultures ja realitzades està explorant, al mateix temps, les possibilitats de la matèria ceràmica al marge de la connotació funcional del recipient.

Com a escultor, és en aquests primers anys quan la seua obra va estar més pròxima a les referències de la figura humana, com és palès en una sèrie de tòtems impregnats d'un cert component ancestral, que recorda lleugerament algunes esteles funeràries medievals, un bon exemple de les quals és l'escultura d'Enric Mestre que amb el lema «Estrómboli» va guanyar en 1972 el I Concurs Nacional de Ceràmica de Manises. Però una més clara relació amb la figuració antropomorfa està present en la sèrie dibuixos de 1972 i en les escultures —no massa nombroses— realitzades un any més tard, que semblen representar una parella humana en actitud confrontada o fosa en una abraçada que denoten —més en els dibuixos previs que en les escultures ceràmiques— una llunyana relació amb l'obra d'Henry Moore.⁴

En cualquier caso se trata de experimentaciones formales, que hay que encastrar en esta inicial búsqueda de propuestas estéticas personales.

Completamente diferente es la experimentación formal de raíz constructivista iniciada por Enric Mestre en este periodo —y que tanta importancia tendría posteriormente en su obra—, con la materialización de dibujos previos. Dentro de estas primeras creaciones relacionadas con la abstracción geométrica cabe destacar las composiciones de formas volumétricas básicas, dotadas de franjas paralelas de líneas incisas, en ocasiones con degradados de color, que recorren sus caras y crean ritmos y efectos de una atrayente ilusión óptica que afecta a la percepción real del volumen; uno de los ejemplos más notables de esta serie es posiblemente la escultura pública situada en las proximidades del aeropuerto de Manises instalada en 1985, pero que pertenece a su impulso creativo de la primera mitad de la década anterior; como se puede ver en la primera versión de esta obra, realizada en 1974 en escala 1:10, que se ha incluido en la presente exposición.

De la misma tendencia constructivista son los bloques murales realizados en 1978, pero diseñados cuatro años antes, que simulan pliegues geométricos laminares sobre una superficie rectangular plana en la que predominan los sectores de tonalidades terrosas, pero que concentran el protagonismo en los polígonos de esmalte blanco y, sobre todo, en los negros que coinciden con aberturas que permiten ver el interior y que proporcionan, al estar recortadas sobre un oscuro segundo plano, un negro intenso y profundo.

Se puede cerrar (de manera provisional) esta primera época de búsqueda de nuevas propuestas estéticas que realizó Enric Mestre en la década de 1970, utilizando la materia cerámica, con un conjunto de placas muy homogéneas en las que las incisiones geométricas de color negro ocupan la totalidad del espacio y, agrupadas, dibujan simetrías de compartimentos abiertos que contrastan con los efectos más informales que aporta una intencionada aplicación de los esmaltes y óxidos colorantes.

En qualsevol cas es tracta d'experimentacions formals, que cal enquadurar en a queixa inicial recerca de propostes estètiques personals.

Completament diferent és l'experimentació formal d'arrel constructivista iniciada per Enric Mestre en aquest període —i que tanta importància tindria posteriorment en la seua obra—, amb la materialització de dibuixos previs. Dins d'aquestes primeres creacions relacionades amb l'abstracció geomètrica cal destacar les composicions de formes volumètriques bàsiques, dotades de franges paral·leles de línies incises, de vegades amb degradats de color, que recorren les seues cares i creen ritmes i efectes d'una atraien il·lusió òptica que afecta la percepció real del volum; un dels exemples més notables d'aquesta sèrie és possiblement l'escultura pública situada a les proximitats de l'aeroport de Manises instal·lada el 1985, però que pertany al seu impuls creatiu de la primera meitat de la dècada anterior; com es pot veure en la primera versió d'aquesta obra, realitzada en 1974 a escala 1:10, que s'ha inclòs en la present exposició.

De la mateixa tendència constructivista són els blocs murals realitzats en 1978, però dissenyats quatre anys abans, que simulen plecs geomètrics laminars sobre una superfície rectangular plana en la qual predominen els sectors de tonalitats terroses, però que concentren el protagonisme en els polígons d'esmalt blanc i, sobretot, en els negres que coincideixen amb obertures que permeten veure l'interior i que proporcionen, en estar retallades sobre un fosc segon pla, un negre intens i profund.

Es pot tancar (de manera provisional) aquesta primera època de recerca de noves propostes estètiques que va realitzar Enric Mestre en la dècada de 1970, utilitzant la matèria ceràmica, amb un conjunt de plaques molt homogènies en les quals les incisions geomètriques de color negre ocupen la totalitat de l'espai i, agrupades, dibuixen simetries de compartiments oberts que contrasten amb els efectes més informals que aporta una intensificada aplicació dels esmalts i òxids colorants.

38

38. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltado*. 1973. 51,7 x 28,3 x 10,3 cm

39. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltado*. 1973. 63 x 39 x 9,1 cm

40. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltado*. 1978. 66,5 x 83,5 x 32 cm

39

40

39

41

40

42

43

41. s/t. Porcellana vidriada i òxid de coure. s/t. *Porcelana vidriada i óxido de cobre*. 1978. 74 x 15 x 7,2 cm

42. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres amb engalbes*. 1975. 68,3 x 49,7 x 9,2 cm

43. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltado*. , 1976. 63,7 x 77,3 x 10,2 cm

41

44

42

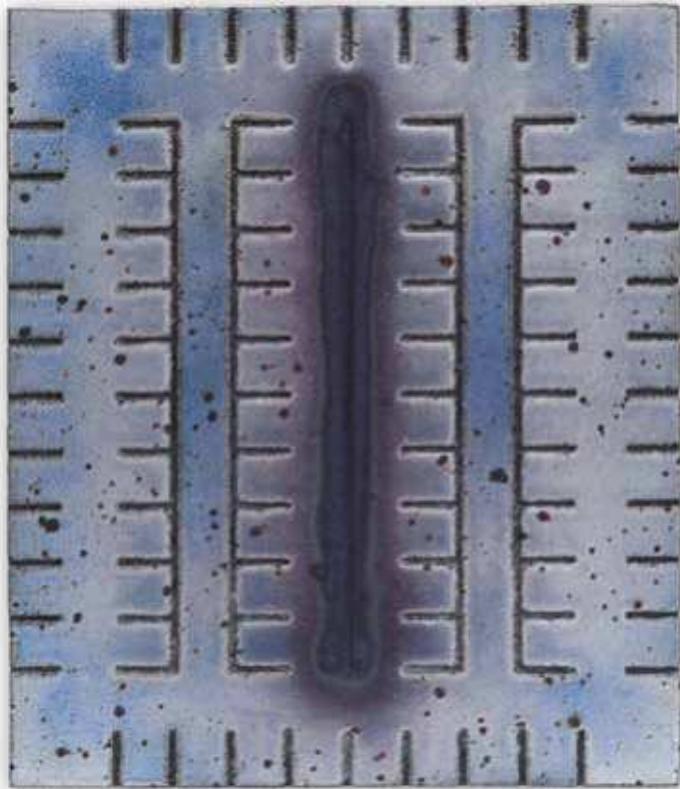
44. s/t. Gres amb esmalts i engalbes. *s/t. Gres con esmalte y engobes.* 1978. 43 x 50,8 x 6,8 cm

45. s/t. Gres amb esmalts i engalbes. *s/t. Gres con esmalte y engobes.* 1978, 45,6 x 45,5 x 6,3 cm

45

43

46

44

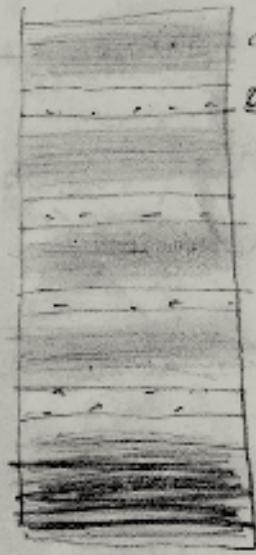
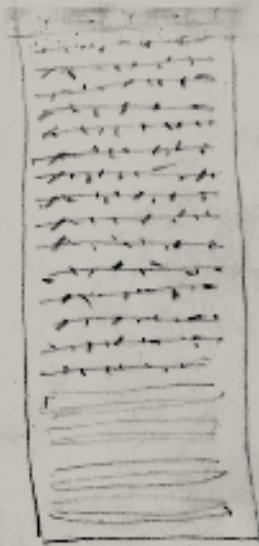
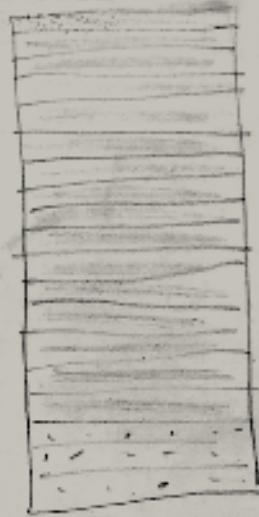
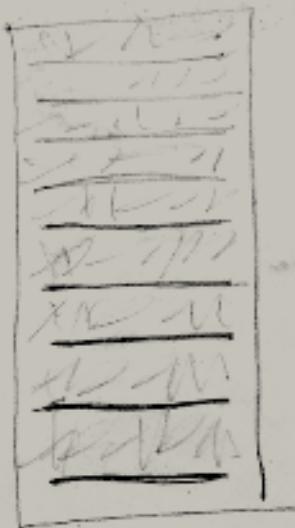
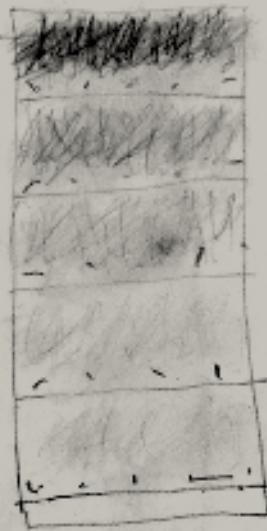
46. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltado*. 1979. 49,4 X 40,4 X 5,7 cm

47. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 1979. 49,2 x37,7 x 6,3 cm

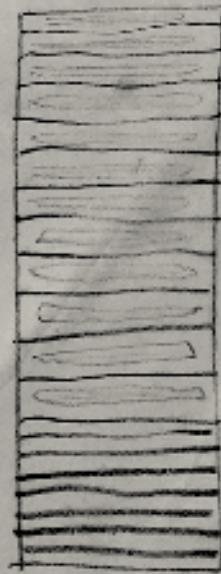
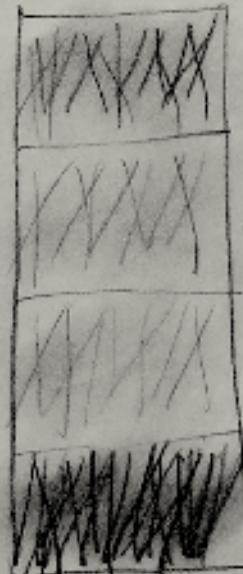
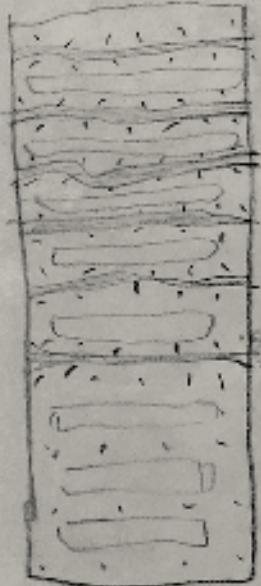
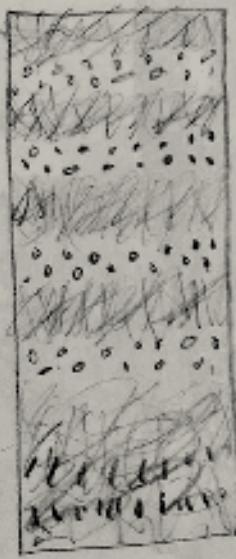
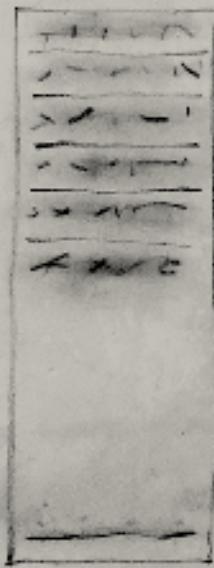

47

45

& scratches

III.

**Abstracció i
expressió gestual
(1976-1984)**

**Abstracción y
expresión gestual
(1978-1984)**

III.

Entre 1976 y 1977 —coincidiendo con la construcción y el traslado al nuevo estudio taller, alzado sobre una privilegiada parcela situada al borde de la huerta de Alboraya⁵— Enric Mestre parece tomar la cultivada naturaleza vecina como inspiración para una nueva serie de obras murales que hay que situar en la esfera del informalismo matérico, en las que se intuyen aspectos terrenales del paisaje que se extiende desde la población de Alboraya hasta el mar.

No es que creamos en la existencia de una única correlación determinante entre el nuevo taller y esta serie de obras de raíz informalista, ya que Enric Mestre no era antes ajeno a la huerta y su configuración y características, pero seguro que después de esta mudanza la relación entre nuestro artista y la huerta fue más intensa.

A partir de este momento Enric Mestre se convierte en espectador cotidiano de la relación del hombre y la tierra en cada una de las estaciones y de la transformación, así mismo, de los bancales próximos a su estudio según la época del año y la climatología, y, coincidencia o no con este hecho realiza, entre 1978 y 1981, un buen número obras de expresión abstracta y de un fuerte componente matérico, en las que, más que representar lo que se ve, se sugiere la esencia de un imaginario paisaje transformado por los agricultores y sentido por el artista, mediante la realización de incisiones en el gres crudo y la posterior aplicación de engobes con empastados a veces gruesos, así como trazos de barnices coloreados; todo dentro de una gama de colores afines a las tonalidades de la tierra, complementados con el negro. Se trata, en todo caso, de una abstracción descarnada y sombría de la huerta, más relacionada con la parte del trabajo laborioso de preparación regular previa de los campos antes de la siembra, o de su aspecto desolador des-

5 Según la documentación conservada en el archivo de Enric Mestre, el primer proyecto de construcción del taller es de 1967 y el contrato de suministro de gas propano está fechado el 17.11.1977.

III.

Entre 1976 i 1978 —coincident amb la construcció i el trasllat al nou estudi taller, alçat sobre una privilegiada parcel·la situada a la vora de l'horta d'Alboraia⁵— Enric Mestre sembla prendre la cultivada natura veïna com a inspiració per a una nova sèrie d'obres murals que cal situar en l'esfera de l'informalisme matèric, en les quals s'intueixen aspectes terrenals del paisatge que s'estén des de la població d'Alboraia fins a la mar.

No és que creguem en l'existència d'una única correlació determinant entre el nou taller i aquesta sèrie d'obres d'arrel informalista, ja que Enric Mestre no era abans aliè a l'horta i la seua configuració i característiques, però segur que després d'aquesta mudança la relació entre el nostre artista i l'horta fou més intensa.

A partir d'aquest moment Enric Mestre es converteix en espectador quotidià de la relació de l'home i la terra en cadascuna de les estacions i de la transformació, així mateix, dels bancals pròxims al seu estudi segons l'època de l'any i la climatologia, i, coincidència o no amb aquest fet realitza, entre 1978 i 1981, un bon nombre obres d'expressió abstracta i d'un fort component matèric, en les quals, més que representar el que es veu, se suggerexi l'essència d'un imaginari paisatge transformat pels llauradors i sentit per l'artista, mitjançant la realització d'incisions en el gres cru i la posterior aplicació d'engalbes amb empastats a vegades gruixuts, així com traços de vernisos acolorits; tot dins d'una gamma de colors afins a les tonalitats de la terra, complementats amb el negre. Es tracta, en tot cas, d'una abstracció descarnada i ombrívola de l'horta, més relacionada amb la part del treball laboriós de preparació regular previ dels camps abans de la sembra, o del seu aspecte desolador després de la collita, que de la mirada colorista i il·luminosa de l'horta com verger. Són aquests atributs: abstracció amb trets texturals i expressió de la matèria per si mateixa, resolts amb un

⁵ Segons la documentació conservada en l'arxiu d'Enric Mestre, el primer projecte de construcció del taller és de 1967 i el contracte de subministrament de gas propà està datat el 17/11/1977.

pués de la cosecha, que de la mirada colorista y luminosa de la huerta como vergel. Son esos atributos: abstracción con rasgos texturales y expresión de la materia por sí misma, resueltos con un cromatismo restringido a grises, tierras y negros —que conforman la expresión de un cierto dramatismo—, donde se identifica esta obra autónoma de Enric Mestre con la corriente informalista que dominó el panorama plástico español en la década de 1960, pero que en el decenio posterior también proporcionó aportaciones que merecen ser tenidas en cuenta, como ésta de Enrique Mestre.

Como una especie de prolongación renovada del grupo de obras anterior, pero dentro de la abstracción expresionista gestual y dotada de distintos argumentos y propósitos, hay que situar la serie de cuadros cerámicos que realizó Enric Mestre entre 1980 y 1982. Se trata de obras donde es evidente el protagonismo de los caligráficos grafismos ondulantes que recuerdan algunos rasgos del expresionismo abstracto americano, como son la pincelada manual de mecánica espontánea y el dinamismo; pero utilizando, en este caso, la pera de goma para aplicar el hilo líquido del esmalte sobre la superficie plana de la placa con un sugerente desorden controlado, y a la vez lírico, que nos puede remitir —dependiendo del estado de ánimo y la formación del receptor—, tanto a escrituras ignotas como a los movimientos del agua del mar, o sencillamente, y puede ser lo más acertado, a la verdadera abstracción visual que es.

Esta especie de búsqueda continua de opciones informales de los principios de los años ochenta, lleva a Enric Mestre entre 1983 y 1984 a sentirse atraído también por los grafismos y restos de cerámica de culturas antiguas y utilizarlas como pretexto de la creación plástica de cuadros de pequeño formato pintados con engobes y óxidos sobre la superficie plana, pero rústica, del gres mezclado con chamota gruesa, que parecen representar una especie de collage de fragmentos arqueológicos, inventados por nuestro artista, de supuestas civilizaciones primitivas.⁶ El resultado (que nunca se había expuesto al público) son creaciones que nos atraen y nos perturban, a la vez, ya que son consecuencia de una ambigüedad calculada, que se produce al utilizar recortes ficticios de apariencia ancestral en equilibradas composiciones plásticas de abstracción contemporánea.

6 Algunos de fragmentos representados parece que pertenecieron a civilizaciones que conocían el pincel múltiple y la escritura, pero el grupo de trazos verticales serpentiformes de líneas y puntos parece estar inspirado en las pinturas rupestres del Pla de Petracos, Castell de Castells (Alicante), descubiertas en 1980.

cromatisme restringit a grisos, terres i negres —que conformen l'expressió d'un cert dramatisme—, on s'identifica aquesta obra autònoma d'Enric Mestre amb el corrent informalista que va dominar el panorama plàstic espanyol en la dècada de 1960, però que en el decenni posterior també va proporcionar aportacions que cal tenir en compte, com aquesta d'Enric Mestre.

Com una mena de prolongació renovada del grup d'obres anterior, però dins de l'abstracció expressionista gestual i dotada de distints arguments i propòsits, cal situar la sèrie de quadres ceràmics que va realitzar Enric Mestre entre 1980 i 1982. Es tracta d'obres on és palès el protagonisme dels cal·ligràfics grafismes ondulants que recorden alguns trets de l'expressionisme abstracte americà, com són la pinzellada manual de mecànica espontània i el dinamisme; però utilitzant, en aquest cas, la pera de goma per aplicar el fil líquid de l'esmalт damunt de la superfície plana de la placa amb un suggerent desordre controlat, i a la vegada líric, que ens pot remetre —depenent de l'estat d'ànim i la formació del receptor—, tant a escriptures ignotes com als moviments de l'aigua de la mar, o senzillament, i pot ser el més encertat, a la veritable abstracció visual que és.

Aquesta espècie de recerca continua de opcions informals dels principis dels anys vuitanta, duu Enric Mestre entre 1883 i 1984 a sentir-se atret també pels grafismes i restes de ceràmica de cultures antigues i a utilitzar-les com a pretext de la creació plàstica de quadres de xicotet format pintats amb engalbes i òxids sobre la superfície plana, però rústica, del gres barrejat amb xamota grossa, que semblen representar una mena de collage de fragments arqueològics, inventats per el nostre artista, de suposades civilitzacions primitives.⁶ El resultat (que mai s'havia exposat al públic) són creacions que ens atrauen i ens pertorben, a la vegada, ja que són conseqüència d'una ambigüïtat calculada, que es produeix en utilitzar retalls ficticis d'aparença ancestral en equilibrades composicions plàstiques d'abstracció contemporània.

⁶ Alguns del fragments representats sembla que van pertànyer a civilitzacions que coneixien el pinzell múltiple i l'escriptura, però el grup de traços verticals serpentiformes de línies i punts sembla estar inspirat en les pintures rupestres del Pla de Petracos, Castell de Castells (Alacant), descobertes en 1980.

48

52

48. s/t. Gres amb engalbes i esmalts. s/t. *Gres con engobes y esmalte.* 1979. 38 x 49 x 15 cm

49. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes.* 1979. 57 x 35x 1,5 cm

49

53

50

51

54

50. s/t. Gres amb engalbes i òxits. *s/t. Gres con engobes i óxidos.* 1980. 81 x 36 x 5 cm
51. s/t. Gres amb esmalts i òxits. *s/t. Gres con esmalte y óxidos.* 1979. 70,5 x 27,2 x 1,5 cm
52. s/t. Gres amb engalbes. *Gres con engobes.* 1980. 45 x 56,3 x 2,3 cm

52

55

53

54

56

53. s/t. Gres amb engalbes i òxits.s/t. *Gres con engobes i óxidos.* 1980. 78,1 x 27,5 x 5 cm
54. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes.* 1981. 78,1 x 27,5 x 5 cm
55. s/t. Gres amb engalbes. *Gres con engobes.* 1981. 77 x 27 x 5,5 cm
56. s/t. Gres amb engalba i esmalts, grafismes aplicats amb pera. s/t. *Gres con engobe y esmaltes; grafismos aplicados con pera.* 1982. 70,6 x 27 x 5,5 cm

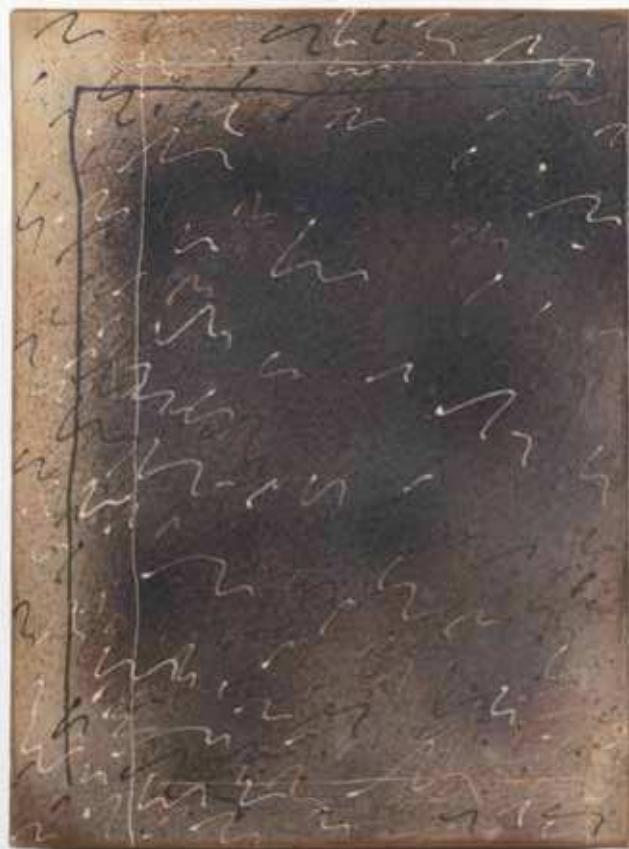

55

56

57

57

57. s/t. Gres amb engalba i esmalts, grafismes aplicats amb pera. s/t. *Gres con engobe y esmaltes, grafismos aplicados con pera.* 1982. 59 x 35,5 x 5 cm

58. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes.* 1981. 41 x 54,5 x 5,7 cm

58

58

59

59

60

59. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 1984. 34,7 x 27,1 x 2 cm

60. s/t. Gres amb engalbes i esmalts. s/t. *Gres con engobes y esmaltes*. 1984. 33,8 x 27,1 x 2 cm

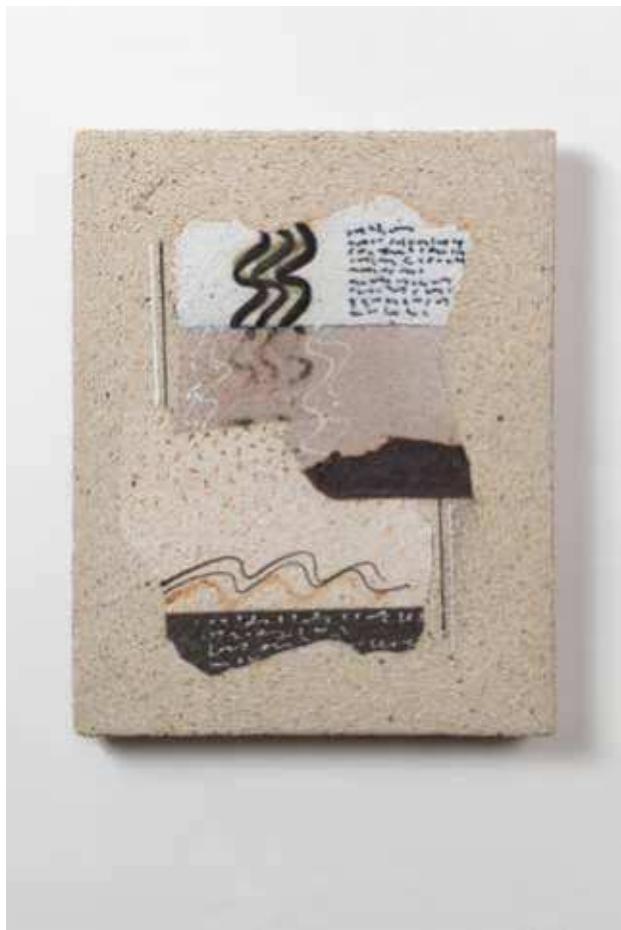
61. s/t. Gres amb engalbes i esmalts. s/t. *Gres con engobes y esmaltes*. 1984. 33,8 x 27,1 x 2 cm

62. s/t. Gres amb engalbes i esmalts. s/t. *Gres con engobes y esmaltes*. 1984. 33,8 x 27,1 x 2 cm

60

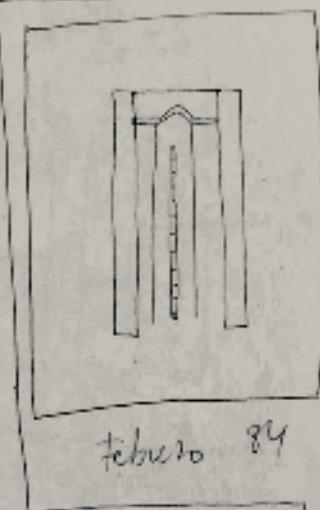
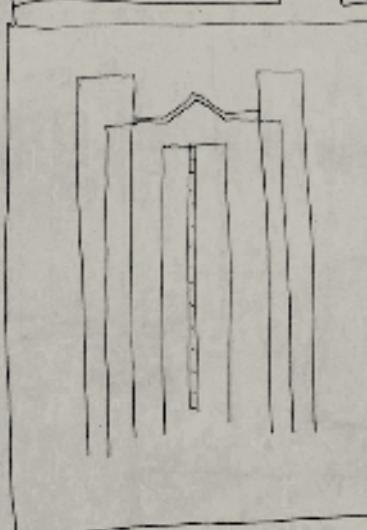
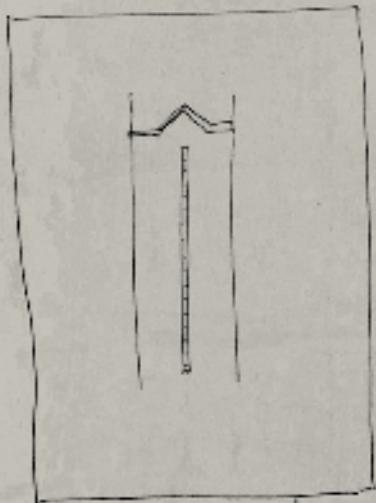
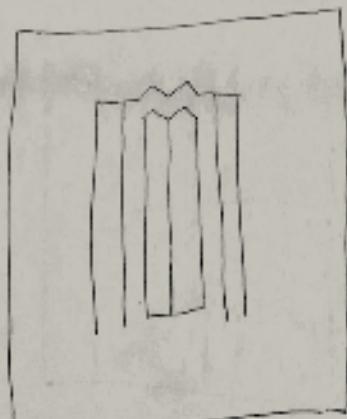
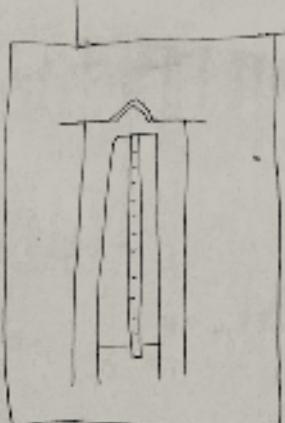
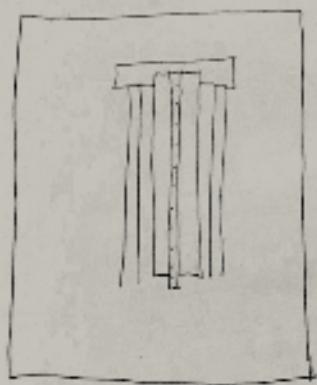
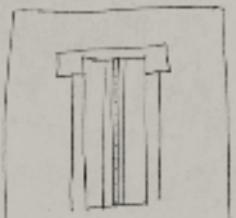
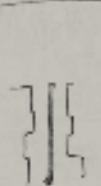
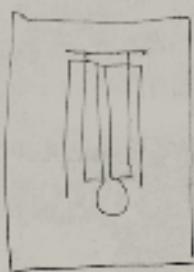
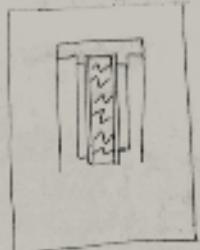
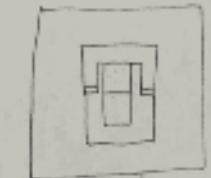

61

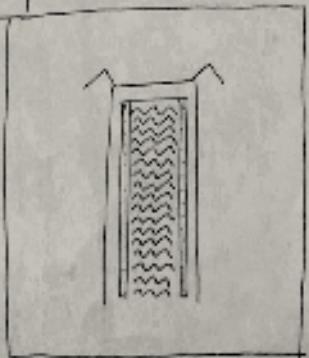
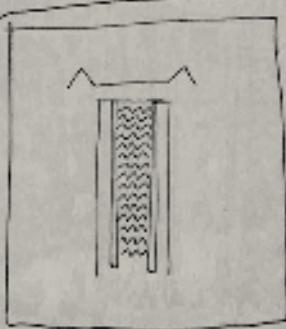
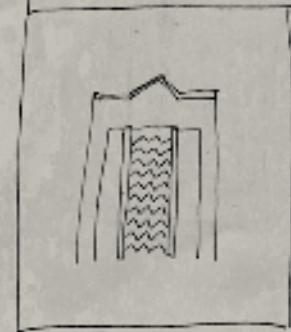

62

61

febrero 84

IV.

Geometria Integrada (1982–1991)

**Geometría Integrada
(1982–1991)**

IV.

Después de esa especie de inmersión en la abstracción informalista de la etapa anterior, en la que las trazas geométricas apenas estaban subyacentes en determinadas obras, a partir de 1982 el trabajo escultórico de Enric Mestre se concentra de nuevo en la materialización de propuestas basadas en el rigor geométrico que en esta ocasión se inspira, en gran parte, en el racionalismo arquitectónico, que se verá reforzado tras viajar a Nueva York en 1983 con motivo del congreso de la Academia Internacional de Cerámica, como se desprende de esta declaración suya a Encarna Monteagudo: «*De mis viajes en los 80 elijo de Nueva York, por ejemplo, lo que conecta con mi espíritu, la perfección constructiva de los rascacielos, la simetría, las cuadrículaciones a modo de red*».⁷

Efectivamente, Enric Mestre condensaba en esta declaración las principales conexiones entre el mundo exterior y la experimentación plástica que iniciaba por aquellos años. Con estas ideas matriz realizó entre 1982 y 1991 una nueva serie de esculturas en gres, basadas en la elementalidad de las formas geométricas (principalmente prismas rectangulares), que a modo de monolíticas ventanas concentran las acciones plásticas en el centro de los dos lados mayores —que se convierten así en los focos de atención principal—, manteniendo intacto, en la mayoría de los casos, el contorno externo aparente. Muchas de estas obras presentan geométricas aberturas que dejan pasar la luz y la mirada, a modo de celosías; asimismo adquiere una cierta importancia el color, aplicado en matizados engobes y las texturas.⁸ Es la primera vez que sus obras integran de manera clara el concepto arquitectónico de líneas rectas y acento inorgánico en una mezcla de refinamiento lineal y sensibilidad, lo que, unido a una calculada simetría —que refuerza el equilibrio compositivo— y la sobriedad en la utilización del color, transmiten sentimientos poéticos llenos de sugerencias visuales, alguno de los cuales puede incluso remitirnos a un sintetizado paisaje.

7 Encarna Monteagudo, *Enric Mestre. Obra analítica abierta*, Institución Alfons el Magnànim, Valencia, 2002.

8 Vid.: Román de la Calle, «Arquitecturas para la mirada», capítulo de la monografía *Enric Mestre. Diálogos con la materia* (del mismo autor), Valencia, A. Vicente-García, SL, 1992, pp. 101-113.

IV.

Després d'aqueixa mena d'immersió en l'abstracció informalista de l'etapa anterior, en la qual les traces geomètriques a penes estaven subjacents en determinades obres, a partir de 1982 el treball escultòric d'Enric Mestre es concentra de nou en la materialització de propostes basades en el rigor geomètric que en aquesta ocasió s'inspira, en gran part, en el racionalisme arquitectònic, que es veurà reforçat després de viatjar a Nova York en 1983 amb motiu del congrés de l'Acadèmia Internacional de Ceràmica, com es desprén d'aquesta declaració seu a Encarna Monteagudo: «*De mis viajes en los 80 elijo de Nueva York, por ejemplo, lo que conecta con mi espíritu, la perfección constructiva de los rascacielos, la simetría, las cuadriculaciones a modo de red*».⁷

Efectivament, Enric Mestre condensava en aquesta declaració les principals connexions entre el món exterior i l'experimentació plàstica que encetava per aquells anys. Amb aquestes idees matriu va realitzar entre 1982 i 1991 una nova sèrie d'escultures en gres, basades en l'elementalitat de les formes geomètriques (principalment prismes rectangulars), que a manera de monolítiques finestres concentren les accions plàstiques en el centre dels dos costats majors —que es converteixen així en els focus d'atenció principal—, mantenint intacte, en la majoria dels casos, el contorn extern apparent. Moltes d'aquestes obres presenten geomètriques obertures que deixen passar la llum i la mirada, a manera de gelosies; així mateix adquireix una certa importància el color, aplicat en matisades engalbes i les textures.⁸ És la primera vegada que les seues obres integren de manera clara el concepte arquitectònic de línies rectes i accent inorgànic en una barreja de refinament lineal i sensibilitat, la qual cosa, unit a una calculada simetria —que reforça l'equilibri compostiu— i la sobrietat en la utilització del color, transmeten sentiments poètics plens de suggeriments visuals, algun dels quals pot fins i tot remetre'ns a un sintetitzat paisatge.

7 Encarna Monteagudo, *Enric Mestre. Obra analítica abierta*, Institució Alfons el Magnànim, València, 2002.

8 Vid.: Román de la Calle, «Arquitecturas para la mirada», capítol de la monografia *Enric Mestre. Diálogos con la materia* (del mateix autor), València, A. Vicent-García, SL, 1992, pp. 101-113.

Paralelamente a la realización de estas obras de un claro racionalismo, Enric Mestre explorará en su particular experimentación con otros efectos expresivos propios de la materia cerámica que las dotarán de una plasticidad más lírica. Esta dualidad entre la expresión y la geometría, es una característica en la obra de Enric Mestre que ha sido puesta de relieve en varias ocasiones por Román de la Calle y que aflorará de manera intermitente en sucesivas etapas, incluso cuando parece que su producción está definitivamente centrada en un racionalismo constructivo; es como si después de un período de estricta geometría y contención en la utilización de medios, tuviera la necesidad de dar a conocer una serie de propuestas más expresionistas que ha ido almacenando, junto a muchas otras, en este tipo de memoria externa que constituyen para su quehacer artístico los cuadernos de dibujos en la que ensaya de manera regular la esencia de sus ideas plásticas y que algún día es posible que sean el punto de partida de una nueva serie de obras. Esta dualidad la encontramos en algunos bordes de piezas, que parecen rotas de manera natural, y en bloques y placas de gres de apariencia rústica que contienen grabados geométricos —incisos o en relieve— que parecen provenientes de culturas ignotas pretéritas.

A este período también corresponde la incorporación en las esculturas cerámicas de Enric Mestre de materiales como el hierro, o como el metacrilato, acoplados después de la cocción; técnica mixta que de alguna manera indica que Mestre renuncia definitivamente a un malentendido purismo cerámico, para utilizar sin complejos las técnicas más convenientes según las ideas que quiere transmitir. A partir de este, digamos, liberación técnica, en alguna de sus obras encontraremos materiales y procedimientos ajenos a la práctica cerámica clásica, pero siempre aplicados con discreción y totalmente integrados.

Con estas propuestas Enric Mestre estuvo presente en numerosas exposiciones individuales; entre las que contaron con catálogo, que incluía reflexión teórica y una representación de la obra expuesta, cabe destacar las realizadas en el Museu de Ceràmica de Barcelona (1985 y 1991), Universidad de València. Estudi General (1986), Casa de la Cultura de Alcoi (1989) y Hetjen Museum, Dusseldorf (1989).

Paral·lelament a la realització d'aquestes obres d'un clar racionalisme, Enric Mestre explorarà en la seua particular experimentació amb altres efectes expressius propis de la matèria ceràmica que les dotaran d'una plasticitat més lírica. Aquesta dualitat entre l'expressió i la geometria, es una característica en l'obra d'Enric Mestre que ha estat posada en relleu en diverses ocasions per Román de la Calle i que aflorarà de manera intermitent en successives etapes, fins i tot quan sembla que la seu producció està definitivament centrada en un racionalisme constructiu; és com si després d'un període d'estreta geometria i contenció en la utilització de mitjans, tingués la necessitat de donar a conèixer un seguit de propostes més expressionistes que ha anat emmagatzemant, al costat de moltes altres, en aquesta mena de memòria externa que constitueixen per al seu quefer artístic els quaderns de dibuixos en què assaja de manera regular l'essència de les seues idees plàstiques i que algun dia és possible que siguin el punt de partida d'una nova sèrie d'obres. Aquesta dualitat la trobem en algunes vores de peces, que semblen trencades de manera natural, i en blocs i plaques de gres d'aparença rústica que contenen gravats geomètrics —incisos o en relleu— que semblen provinents de cultures ignotes pretèrites.

A aquest període també correspon la incorporació en les escultures ceràmiques d'Enric Mestre de materials com el ferro, o com el metacrilat, acoblats després de la cocció; tècnica mixta que d'alguna manera indica que Mestre renuncia definitivament a un malentès purisme ceràmic, per utilitzar sense complexos les tècniques més convenients segons les idees que vol transmetre. A partir d'aquest, diguem-ne, alliberament tècnic, en alguna de les seues obres trobarem materials i procediments aliens a la pràctica ceràmica clàssica, però sempre aplicats amb discreció i totalment integrats.

Amb aquestes propostes Enric Mestre va estar present en nombroses exposicions individuals; entre les que contaren amb catàleg, que incloïa reflexió teòrica i una representació de l'obra exposada, cal destacar les realitzades al Museu de Ceràmica de Barcelona (1985 i 1991), Universitat de València. Estudi General (1986), Casa de la Cultura d'Alcoi (1989) i Hetjen Museum, Dusseldorf (1989).

63

63. s/t.s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltado*. 1984. 50 x 28 x 1,6 cm

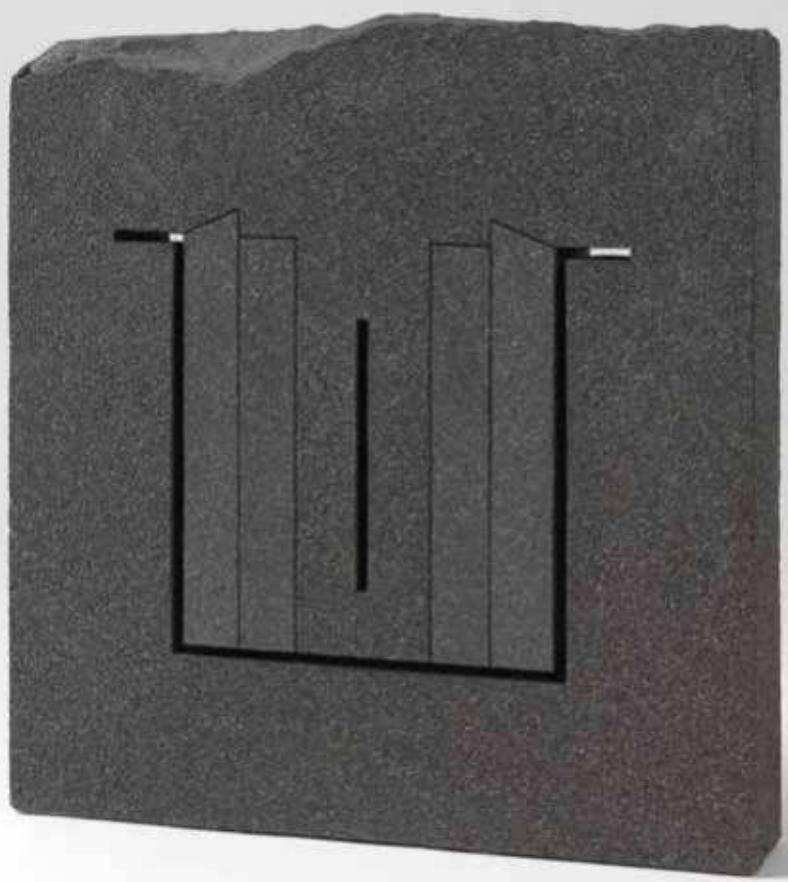
64. s/t. Gres. s/t. *Gres*. 24,8 x 33 x 14,7 cm

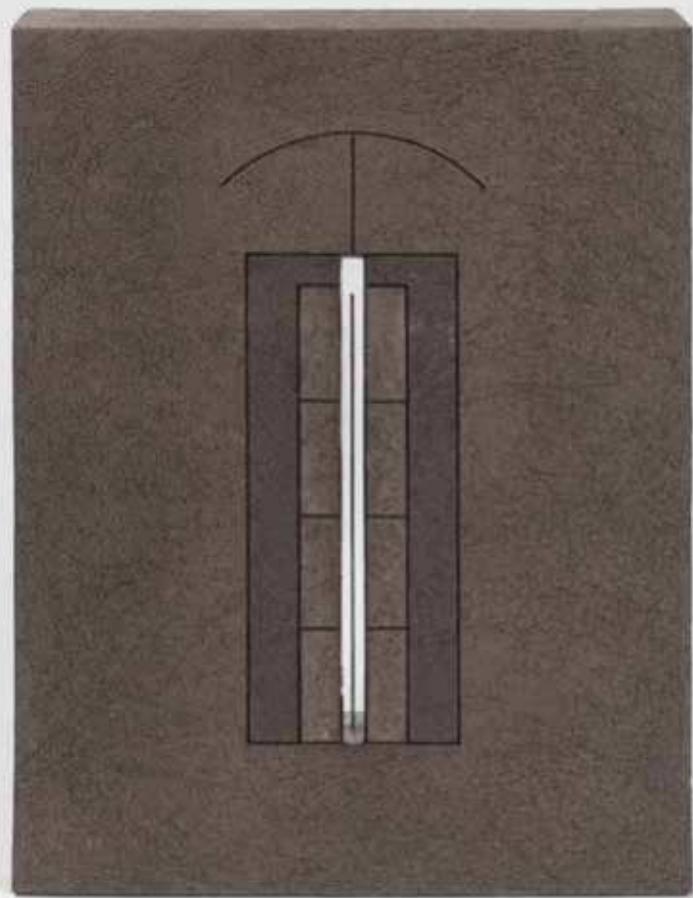
65. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 1985. 29,3 x 28,5 5,5 cm

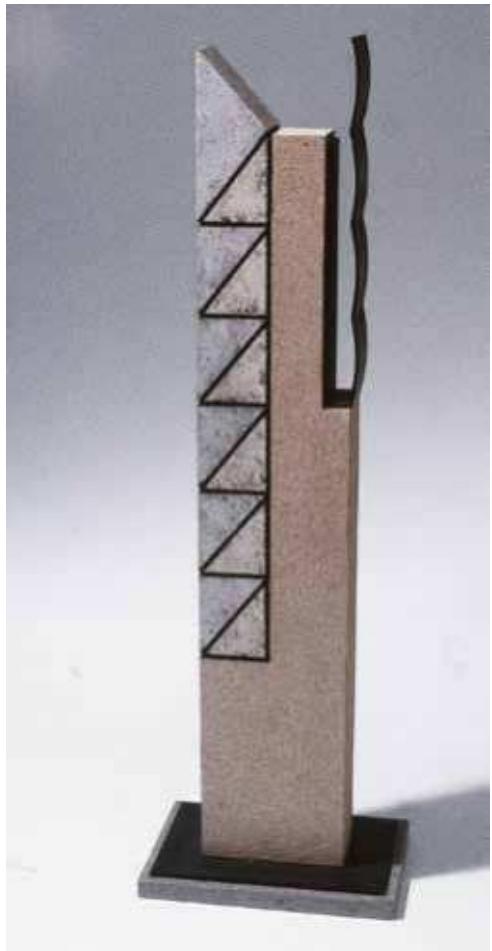

68

64

67

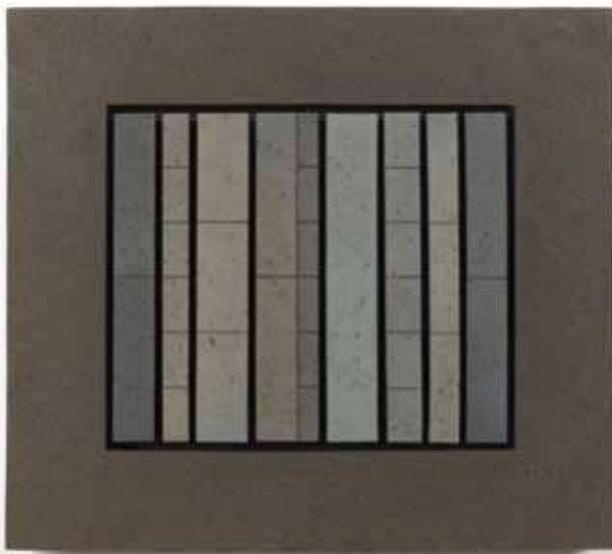

68

66. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobe*. 1985. 40,5 x 32,5 x 5,5 cm

67. s/t. Tècnica mixta, gres amb engalbes i ferro. s/t. *Técnica mixta, gres con engobes y hierro*. 1986. 98 X 20,5 X 7,5 cm

68. s/t. Tècnica mixta, gres amb engalbes i ferro. s/t. *Técnica mixta, gres con engobes y hierro*. 1986. 83 x 15,5 x 7,5 cm

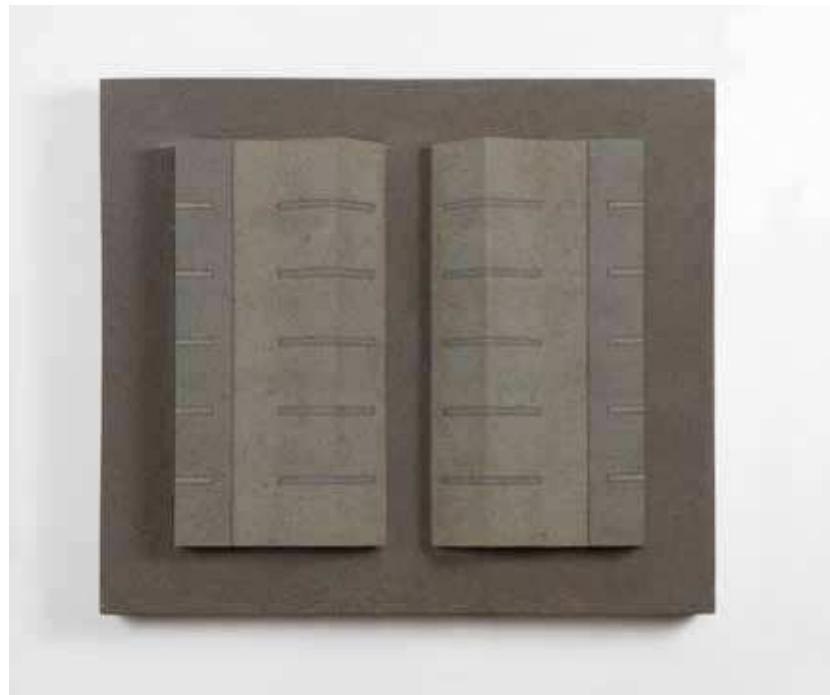

69

69. s/t. Gres amb engalbes. *s/t. Gres con engobes.*
1988. 50,2 x 56 x 9,3 cm

70. s/t. Gres amb engalbes. *s/t. Gres con engobes.*
1988. 56 x 75,5 x 19 cm

71. s/t. Tècnica mixta, gres amb engalbes i ferro.
s/t. Técnica mixta, gres con engobes y hierro.
1988. 69 x 55,5 x 10,5 cm

70

72

71

73

72

72. s/t. Gres amb engalbes, 2ª cocció reductora. s/t. *Gres con engobes, 2ª cocción reductora.* 1988. 69 x 69 x 15 cm

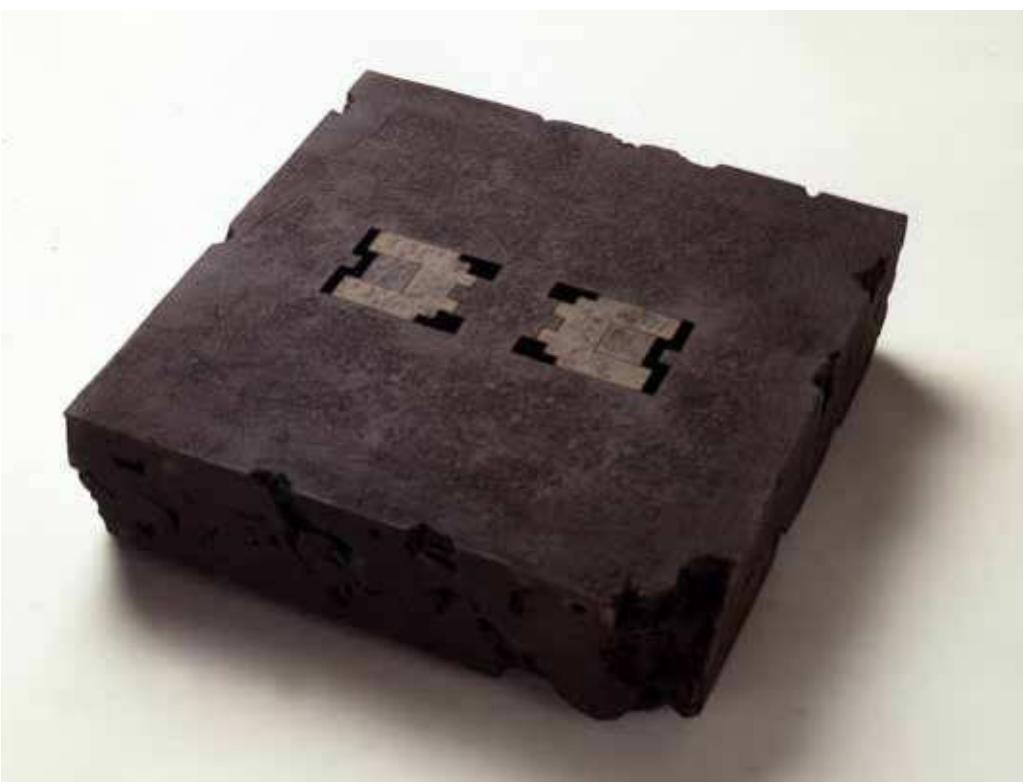
73. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes.* 1989. 39 x 40 x 10 cm

74

73

75

74

76

74. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 1988. 21 x 63 x 63 cm
75. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 56,4 x 37,4 x 8,4 cm

75

77

76

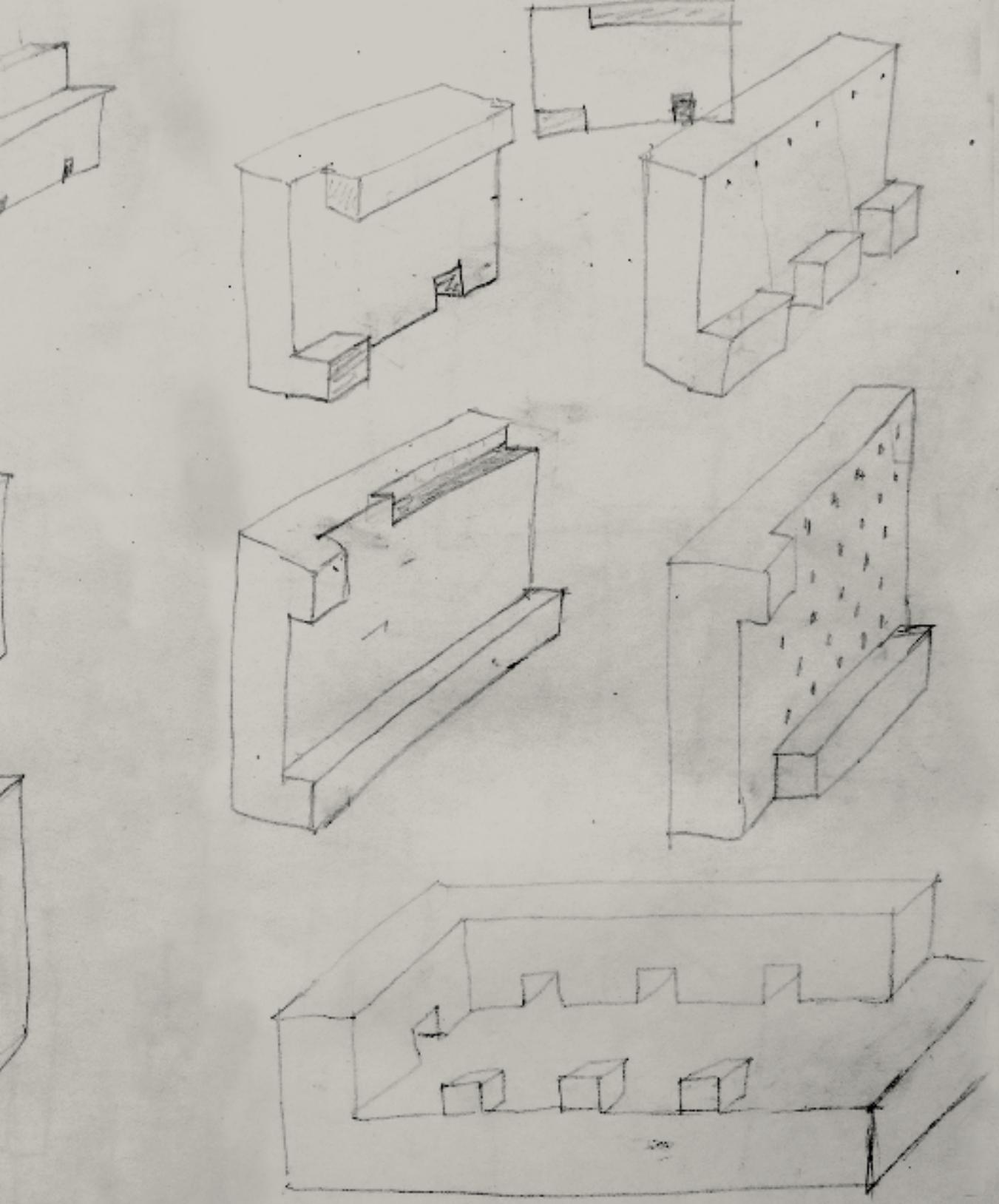
78

76. s/t. Gres acolorit i engalbes. s/t. *Gres coloreado y engobes*. 1990. 34,5 x 23,3 x 5,2 cm
77. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 1990. 58,5 x 42 x 7,7 cm

77

79

V.

**Construccions
imaginades
(1991–2017)**

**Construcciones
imaginadas
(1991–2017)**

V.

Desde los inicios de la década de 1990 hasta la actualidad, se acentúa en la escultura de Enric Mestre una mayor preocupación por la búsqueda esencial de los volúmenes geométricos de planos rectos, que en parte presentan referencias a las populares arquitectura e ingeniería hidráulica de la huerta de Alboraya, y en las que el color adquiere un renovado protagonismo y el espacio circundante tiene tanta importancia como el cuerpo sólido.

Las obras así concebidas adquieren un carácter de mayor rotundidad escultórica y requieren una contemplación desde todos los puntos de vista. Este parece ser también uno de los objetivos creativos que impone Enric Mestre en su más madura etapa creativa que, como ya he escrito en ocasiones anteriores, se centra en la realización de obras que en una primera aproximación aparentan representar secciones o trozos parciales supuestamente extraídos de edificios conocidos o imaginados por él, pero que en realidad son volúmenes inventados por el artista que pueden sugerir formas arquitectónicas conocidas por los receptores, incluso podemos intuir múltiples referencias directas a rampas, escaleras, muros, ventanas y canales, pero es sólo un espejismo, que puede captar nuestra atención en un primer momento, ya que si observamos con más atención, veremos que en realidad se trata de esculturas abstractas que no buscan imitar ninguna realidad existente; son cuerpos de volúmenes geométricos, formados por planos coloreados y de matizadas texturas, que se relacionan de manera armónica entre sí y con el espacio interior y exterior, invitándonos a contemplarlos desde todos los ángulos, e inclusivo metafóricamente a recorrerlos.⁹

Construcciones imaginadas reducidas a los mínimos elementos, que buscan la esencia, pero sin llegar a los extremos del minimalismo, ya que Enric Mestre no destierra completamente ni las *ilusiones* ni las *alusiones*, a excepción de la ausencia del título en sus obras que parece obedecer a la renuncia del autor a fijar de manera unidireccional las posibilidades de su lectura.

Espacios, o fragmentos de espacios, imaginados, de imposible realidad arquitectónica, formados por paredes de superficies casi desnudas que no presentan restos

⁹ Josep Pérez Camps, «Enric Mestre: Geometría apasionada», *Enric Mestre. Construir formes, fingir espais*, catálogo de exposición, Diputación de Valencia, 1999, pp. 33-46.

V.

Des dels inicis de la dècada de 1990 fins a l'actualitat, s'accentua en l'escultura d'Enric Mestre una major preocupació per la recerca d'allò essencial dels volums geomètrics de plans rectes, que en part presenten referències a les populars arquitectura i enginyeria hidràulica de l'horta d'Alboraya, i en les quals el color adquireix un renovat protagonisme i l'espai circumdant té tanta importància com el cos sòlid.

Les obres així concebudes adquireixen un caràcter de major rotunditat escultòrica i requereixen una contemplació des de tots els punts de vista. Aquest sembla ser també un dels objectius creatius que s'imposa Enric Mestre en la seua més madura etapa creativa que, com ja he escrit en ocasions anteriors, se centra en la realització d'obres que en una primera aproximació aparen ten representar seccions o trossos parcials suposadament extrets d'edificis coneguts o imaginats per ell, però que en realitat són volums inventats per l'artista que poden suggerir formes arquitectòniques conegeudes pels receptors, fins i tot podem intuir-hi múltiples referències directes a rampes, escales, murs, finestres i canals, però és només un miratge, que pot captar la nostra atenció en un primer moment, ja que si observem amb més atenció, veurem que en realitat es tracta d'escultures abstractes que no busquen imitar cap realitat existent; són cossos de volums geomètrics, formats per plans acolorits i de matisades textures, que es relacionen de manera harmònica entre si i amb l'espai interior i exterior, convidant-nos a contemplar-los des de tots els angles, i inclusiu metafòricament a recórrer-los.⁹

Construccions imaginades reduïdes als mínims elements, que recerquen l'essència, però sense arribar als extrems del minimalisme, ja que Enric Mestre no desterra completament ni les *il·lusions* ni les *al·lusions*, a excepció de l'absència del títol en les seues obres que sembla obeir a la renúncia de l'autor a fixar de manera unidireccional les possibilitats de la seu lectura.

Espais, o fragments d'espais, imaginats d'impossible realitat arquitectònica, formats per parets de superfícies quasi nues que no presenten restes de cap element decoratiu revelador d'una possible funcionalitat passada o present. Només articu-

9 Josep Pérez Camps, «Enric Mestre: Geometria apassionada», *Enric Mestre. Construir formes, fingir espais*, catàleg d'exposició, Diputació de València, 1999, p. 33-46.

de ningún elemento decorativo revelador de una posible funcionalidad pasada o presente. Sólo articulación de muros, o parte de ellos, con texturas propias de una función ignota, si bien presentan sutiles cualidades plásticas abstractas, que como máximo sugieren el paso del tiempo. Esculturas hechas con una exquisita técnica, que está presente sin alardes. Técnica latente, pero que nos revela la voluntad del autor de que su protagonismo no desafine, no sobresalga y enturbie la expresión estética deseada. Contención técnica al servicio de la idea previa, pero sin llegar a eliminar totalmente la huella sutil y a la vez palpitante del material, ni tampoco las evidencias de su tratamiento manual, ni renunciar de manera absoluta que se produzcan alteraciones, en cierta medida fortuitas, durante el decisivo proceso de la cocción. Con ello, Enric Mestre consigue un singular equilibrio entre la consustancial expresividad de los materiales cerámicos y sus originales planteamientos geométricos de resonancias arquitectónicas (constructivistas), que pasan como hemos dicho anteriormente por no querer anular del todo aquellos efectos sensuales, equiparables en este aspecto concreto a los valores matéricos de las antiguas cerámicas del Extremo Oriente.¹⁰ Pero este equilibrio es también el resultado del rigor en el trabajo y de un profundo análisis anterior a la realización de la obra, basada en una tarea reflexiva que en parte está documentada en sus cuadernos de dibujos y en las maquetas, en los que previsualiza todas las posibilidades estructurales y espaciales de una idea determinada.

Como corresponde a una de las mejores aportaciones a la escultura española de finales del siglo XX y principios del XXI, las exposiciones individuales de Enric Mestre con obra de este periodo han gozado de una buena acogida en museos y galerías de Copenhague, Wil (Suiza), París, Lappeenranta (Finlandia), Londres, Amsterdam, Munich y Kaiserslautern (Alemania), y también en Valencia, donde se han hecho tres importantes exposiciones: Sala Parpalló del Centro Cultural de la Beneficencia (1999); Centro del Carmen, del Consorcio de Museos de la Comunidad Valenciana (2008) y en el Almudín, Ayuntamiento de Valencia (2013). Asimismo, la obra de Enric Mestre de este periodo tiene actualmente una buena presencia y valoración en la red de redes. Sin embargo, su vinculación a la cerámica (especialidad artística históricamente considerada inferior respecto al resto de bellas artes), unida a la desmaterialización de la escultura como tendencia de la plástica actual y el auge del arte virtual, han dificultado el que consiguiera un mayor reconocimiento entre una gran parte de los gestores culturales, crítica especializada y directores de museos, a excepción de los que se ocupan de la cerámica contemporánea.

lació de murs, o part d'ells, amb textures pròpies d'una funció ignota, encara que presenten subtils qualitats plàstiques abstractes, que com a màxim suggereixen el pas del temps. Escultures fetes amb una exquisida tècnica, que està present sense ostentacions. Tècnica latent, però que ens revela la voluntat de l'autor que el seu protagonisme no desafine, no sobreïsca i enterbolisca l'expressió estètica desitjada. Contenció tècnica al servei de la idea prèvia, però sense arribar a eliminar totalment l'empremta subtil i alhora palpant del material, ni tampoc les evidències del seu tractament manual, ni renunciar de manera absoluta que es produïsquen alteracions, en certa mesura fortuites, durant el decisiu procés de la cocció. Amb això, Enric Mestre aconsegueix un singular equilibri entre la consubstancial expressivitat dels materials ceràmics i els seus originals plantejaments geomètrics de ressonàncies arquitectòniques (constructivistes), que passen com hem dit anteriorment per no voler anul·lar del tot aquells efectes sensuais, equiparables en aquest aspecte concret als valors matèrics de les antigues ceràmiques de l'Extrem Orient.¹⁰ Però aquest equilibri és també el resultat del rigor en el treball i d'una profunda ànalisi anterior a la realització de l'obra, basada en una tasca reflexiva que en part està documentada en els seus quaderns de dibuixos i en les maquetes, en els quals previsualitza totes les possibilitats estructurals i espacials d'una idea determinada.

Com correspon a una de les millors aportacions a l'escultura espanyola de finals del segle XX i principis del XXI, les exposicions individuals d'Enric Mestre amb obra d'aquest període han gaudit d'una bona acollida en museus i galeries de Copenhaguen, Wil (Suïssa), París, Lappeenranta (Finlàndia), Londres, Amsterdam, Munic i Kaiserslautern (Alemanya), i també a València, on s'han fet tres importants exposicions: Sala Parpalló del Centre Cultural de la Beneficència (1999); Centre del Carme, del Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana (2008) i a l'Almodí, Ajuntament de València (2013). Així mateix, l'obra d'Enric Mestre d'aquest període té actualment una bona presència i valoració en la xarxa de xarxes. No obstant això, la seua vinculació a la ceràmica (especialitat artística històricament considerada inferior respecte a la resta de belles arts), unida a la desmaterialització de l'escultura com a tendència de la plàstica actual i l'auge de l'art virtual, han dificultat que aconseguira un major reconeixement entre una gran part dels gestors culturals, crítica especialitzada i directors de museus, a excepció dels que s'ocupen de la ceràmica contemporània.

¹⁰ Josep Pérez Camps, «Enric Mestre. Els èxits d'una poètica entre l'expressió i la geometria», *Enric Mestre. Vint peces per a un museu*, catàleg d'exposició, Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana, 2008, p. 29-39.

78

86

78. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltado*. 1991. 18 x 70,2 x 9,5 cm

79. s/t. Gres amb engalba. s/t. *Gres con engobe*. 1993. 23,6 x 47,4 x 223 cm

90. s/t. Gres amb engalba. s/t. *Gres con engobe*. 1993. 32,5 x 47,2 x 26,8 cm

79

90

81

88

81. s/t. Gres amb engalba. s/t. *Gres con engobe*. 1993. 40,4 x 45,5 x 20 cm
82. s/t. Gres. s/t. *Gres*. 1993. 25 x 61,5 x 20,6 cm

82

89

83

84

90

85

83. s/t. Gres amb engalbes i esmalt. s/t. *Gres con engobes y esmalte.* 1996. 56 x 82 x 37 cm

84. s/t. Gres. s/t. *Gres.* 1995. 44 x 55 x 38 cm

85. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes.* 1995. 135 x 50 x 40 cm

86

92

86. s/t. Tècnica mixta, gres i rajoles refractaris. s/t. *Técnica mixta, gres y ladrillos refractarios.* 1998. 28 x 46,2 x 20 cm
87. s/t. Gres amb engalba, esmalte i platí. s/t. *Gres con engobe, esmalte y platino.* 1996. 21 x 39,6 x 119,2 cm

87

93

88

89

94

88. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 1998. 66,3 x 34,5 x 22,3 cm

89. s/t. Gres amb engalbes i esmalts, 2ª cocción reductora. s/t. *Gres con engobes y esmalte, 2ª cocción reductora*. 1998. 85 x 17,35 x 56 cm

90. s/t. Gres. s/t. *Gres*. 1999. 37,2 x 55,6 x 16,1 cm

90

95

91

96

91. s/t. Gres amb engalbes. *s/t. Gres con engobes.* 2000. 39,1 x 80,5 x 48,2 cm
92. s/t. Gres amb engalbes. *s/t. Gres con engobes.* 2003. 31 x 60,4 x 13,5 cm

92

97

93

98

93. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes*. 2003. 31 x 60,4 x 13,5 cm

94. s/t. Gres amb engalbes i esmalt. s/t. *Gres con engobes y esmalte*. 2005. 22,2 x 31 x 17,6 cm

94

99

95

100

95. s/t. Tècnica mixta, gres esmaltat i plom. s/t. *Técnica mixta, gres esmaltado y plom.* 2007. 70,5 x 34 x 32 cm

96. s/t. Gres amb engalbes. s/t. *Gres con engobes.* 2006. 20 x 23,34 x 24,6 cm

97. s/t. Gres amb engalbes i esmalte. s/t. *Gres con engobes y esmalte.* 2006. 18,5 x 38,2 x 13,6 cm

96

97

101

98

99

102

98. s/t. Tècnica mixta, gres amb engalbes i alumini. s/t. *Técnica mixta, gres con engobes y aluminio.* 2007. 28,8 x 28 x 22,7 cm
99. s/t. Tècnica mixta, gres amb engalbes i ferro. s/t. *Técnica mixta, gres con engobes y hierro.* 2007. 19,1 x 26,2 x 26,5 cm
100. s/t. Gres amb engalbes i esmalte. s/t. *Gres con engobes y esmalte.* 2006. 38 x 23 x 23,1 cm

100

103

101

104

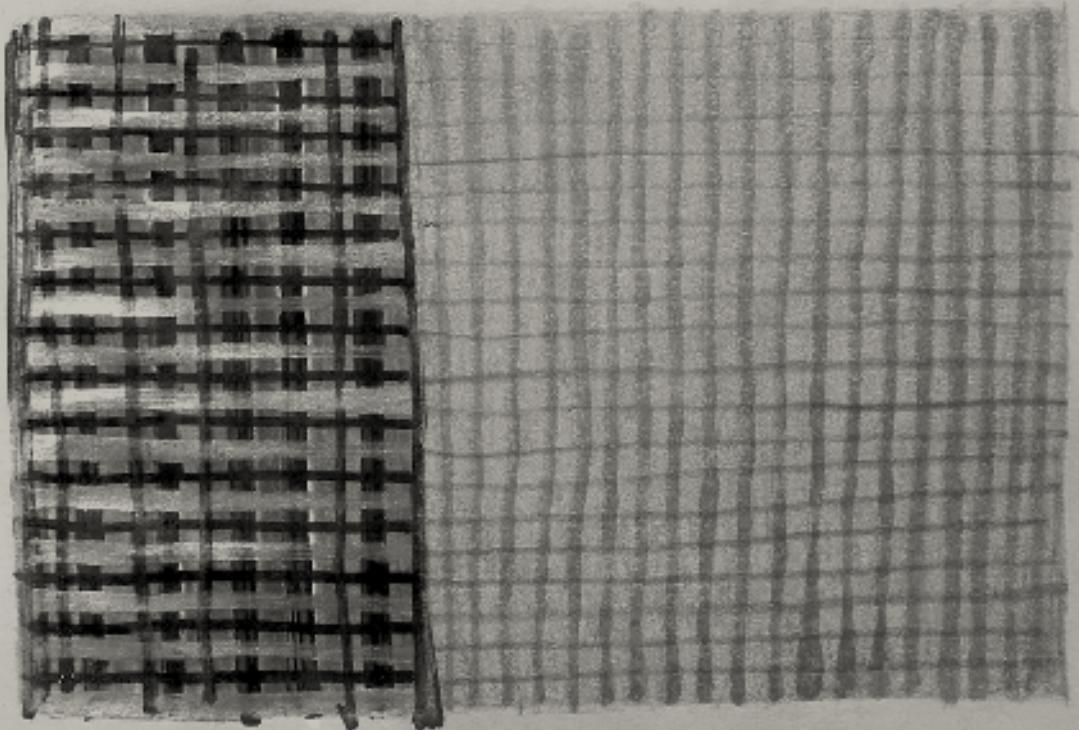
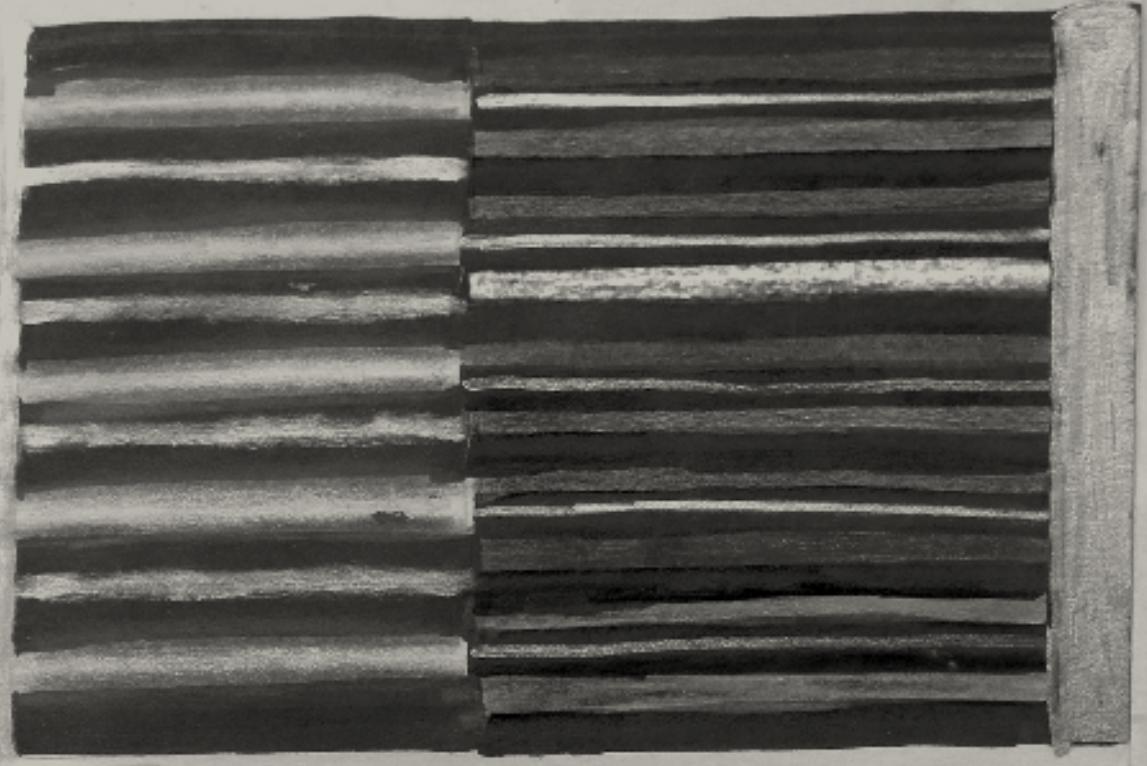

102

101. s/t. Gres, cocció reductora. s/t. Gres, cocción reductora. 2009. 24,5 x 229,5 x 29,6 cm

102. s/t. Gres. s/t. Gres. 2014. 22,4 x 58,6 x 21,8 cm

105

VI.

**Forma i color
sobre el pla**

**Forma y color
sobre el plano**

VI.

Durante los años finales del siglo pasado y primera década de 2010 —y en paralelo a las esculturas inspiradas en la arquitectura o sustentadas en la relación de los volúmenes con el espacio— Enric Mestre ensaya nuevas propuestas en forma de obra mural, basadas en los efectos de luz y sombra de los relieves o en la pintura sobre superficies planas. Alguna de estas obras serán únicamente experiencias aisladas, pero otras se convertirán en series de más amplio recorrido.

Fruto de esa diversidad creativa, capacidad de trabajo, espíritu inquieto y poco acomodaticio, Enric Mestre realiza, al tiempo que las esculturas que hemos comentado en el capítulo anterior, la serie de relieves de composición geométrica pero con acentos levemente impresionistas. Estas obras recuerdan lejanamente los juegos de líneas incisas sobre placas y bloques de gres utilizadas por él mismo en la década de 1980, pero en esta ocasión el trazado lineal ha sido realizado en alto relieve, como si fueran tabiques que forman recintos, pero con un modelado en el que la presión de los dedos sobre el gres o la porcelana en estado húmedo distorsiona la estricta geometría y confiere un aspecto en cierto modo tembloroso, que produce la impresión de fundirse con el espacio, en un juego de luces y sombras en el que no son ajena las sutiles coloraciones de la pasta o buscadas como efecto en una cocción reductora.

Otra de las series de obras que en este periodo trabajará con más intensidad Enric Mestre es la formada por paneles a base de placas de gres esmaltadas, con una superficie deliberadamente irregular, sobre las que nuestro ceramista-pintor plasma, con la libertad del trazo que proporciona la ejecución a mano alzada, sus composiciones geométricas sobre el plano bidimensional. Se trata de una nueva propuesta que plantea, entre otras cuestiones, la forma de conjugar la composición constructivista del espacio con la lírica,

VI.

Durant els anys finals del segle passat i primera dècada de 2010 —i en paral·lel a les escultures inspirades en l'arquitectura o sustentades en la relació dels volums amb l'espai— Enric Mestre assaja noves propostes en forma d'obra mural, basades en els efectes de llum i ombra dels relleus o en la pintura sobre superfícies planes. Alguna d'aquestes obres seran únicament experiències aïllades, però altres es convertiran en sèries de més ample recorregut.

Fruit d'aquesta diversitat creativa, capacitat de treball, esperit inquiet i poc acomodatíci, Enric Mestre realitza, al mateix temps que les escultures que hem comentat en el capítol anterior, la sèrie de relleus de composició geomètrica però amb accents lleument impressionistes. Aquestes obres recorden llunyanament els jocs de línies incises sobre plaques i blocs de gres utilitzades per Mestre en la dècada de 1980, però en aquesta ocasió el traçat lineal ha sigut realitzat en alt relleu, com si foren barandats que formen recintes, però amb un modelatge en què la pressió dels dits sobre el gres o la porcellana en estat humit distorsiona l'estreta geometria i confereix un aspecte en certa manera tremolós, que produeix la impressió de fondre's amb l'espai, en un joc de llums iombres en què no són alienes les subtils coloracions de la pasta o buscades com a efecte en una cocció reductora.

Una altra de les sèries d'obres que en aquest període treballarà amb més intensitat Enric Mestre és la formada per panells a base de plaques de gres esmaltades, amb una superfície deliberadament irregular, sobre les quals el nostre ceramista-pintor plasma, amb la llibertat del traç que proporciona l'execució a mà alçada, les seues composicions geomètriques sobre el pla bidimensional. Es tracta d'una nova proposta que planteja, entre altres qüestions, la forma de conjugar la composició constructivista de l'espai

levemente expresionista, creada por los juegos de superposición y contraste de colores —principalmente negros, blancos grises y lustres de platino— con trazos regulares que se entrecruzan, a modo de enrejados de diferente espesor, y que combinan a veces con otros planos monocromos.

Con el mismo criterio, Enric Mestre experimentará sobre el plano bidimensional con una gran diversidad de estructuras, siempre dentro de la abstracción, donde la geometría —más o menos distorsionada— está presente en muchos casos, bien en forma de redes irregulares o en composiciones donde el constructivismo está más presente y el color, que en ocasiones está delimitado por anchas líneas negras y rectas, adquiere un protagonismo más importante.

Dentro de estas propuestas basadas en el color y la forma sobre el plan también se pueden encuadrar la serie de obras que realizó Enrique Mestre entre 2004 y 2005, con las que experimenta con la ilusión óptica que producen las figuras imposibles de trazado geométrico en dos dimensiones dibujadas en falsa perspectiva que parecen representar objetos tridimensionales. En este caso, sobre la base de polígonos irregulares, especula —reduciendo los elementos dibujados— sobre la perplejidad que puede provocar en el ojo humano esta ambigüedad de tridimensionalidad irreal, y además jugando con el espesor de las placas de gres y realizadas con una técnica que evi-dencia las características propias del material.¹¹

Nos encontramos una vez más con esta constante necesidad de Enric Mestre —definitoria de su itinerario artístico— de conjugar lo geométrico con la expresión singular de los matices que sólo se puede conseguir recurriendo a la técnica cerámica, con la cual este creador está tan identificado.

11 Estas obras contaban con el precedente de la serie realizada por Enric Mestre, quince años antes, con acrílico sobre madera, que junto con la realizada en cerámica, se puede ver en <http://enricmestre.com/geometria-transformada>, y sobre la que volvió en 2012 a desarrollar con las creaciones magistrales, realizadas con color primarios y pintura sintética sobre madera, que ahora se exponen temporalmente en la galería de ONEstudio de Valencia.

amb la lírica, lleument expressionista, creada pels jocs de superposició i contrast de colors —principalment negres, blancs grisos i llustres de platí— amb traços regulars que s'entrecreuen, a manera d'enreixats de diferent gruix, i que combinen de vegades amb altres plans monocroms.

Amb el mateix criteri, Enric Mestre experimentarà sobre el pla bidimensional amb una gran diversitat d'estructures, sempre dins de l'abstracció, on la geometria —més o menys distorsionada— està present en molts casos, bé en forma de xarxes irregulares o en composicions on el constructivisme està més present i el color, que en ocasions està delimitat per amples línies negres i rectes, adquireix un protagonisme més important.

Dins d'aquestes propostes basades en el color i la forma sobre el pla també es poden enquadurar la sèrie d'obres que va realitzar Enric Mestre entre 2004 i 2005, amb les quals experimenta amb la il·lusió òptica que produeixen les figures impossibles de traçat geomètric en dues dimensions dibuixades en falsa perspectiva que semblen representar objectes tridimensionals. En aquest cas, sobre la base de polígons irregULARS, especula —reduint els elements dibuixats— sobre la perplexitat que pot provocar en l'ull humà aquesta ambigüïtat de tridimensionalitat ireal, i a més jugant amb el gruix de les plaques de gres i realitzades amb una tècnica que evidencia les característiques pròpies del material.¹¹

Ens trobem una vegada més amb aquesta constant necessitat d'Enric Mestre —definitòria del seu itinerari artístic— de conjugar allò geomètric amb l'expressió singular dels matisos que només es pot aconseguir recorrent a la tècnica ceràmica, amb la qual aquest creador està tan identificat.

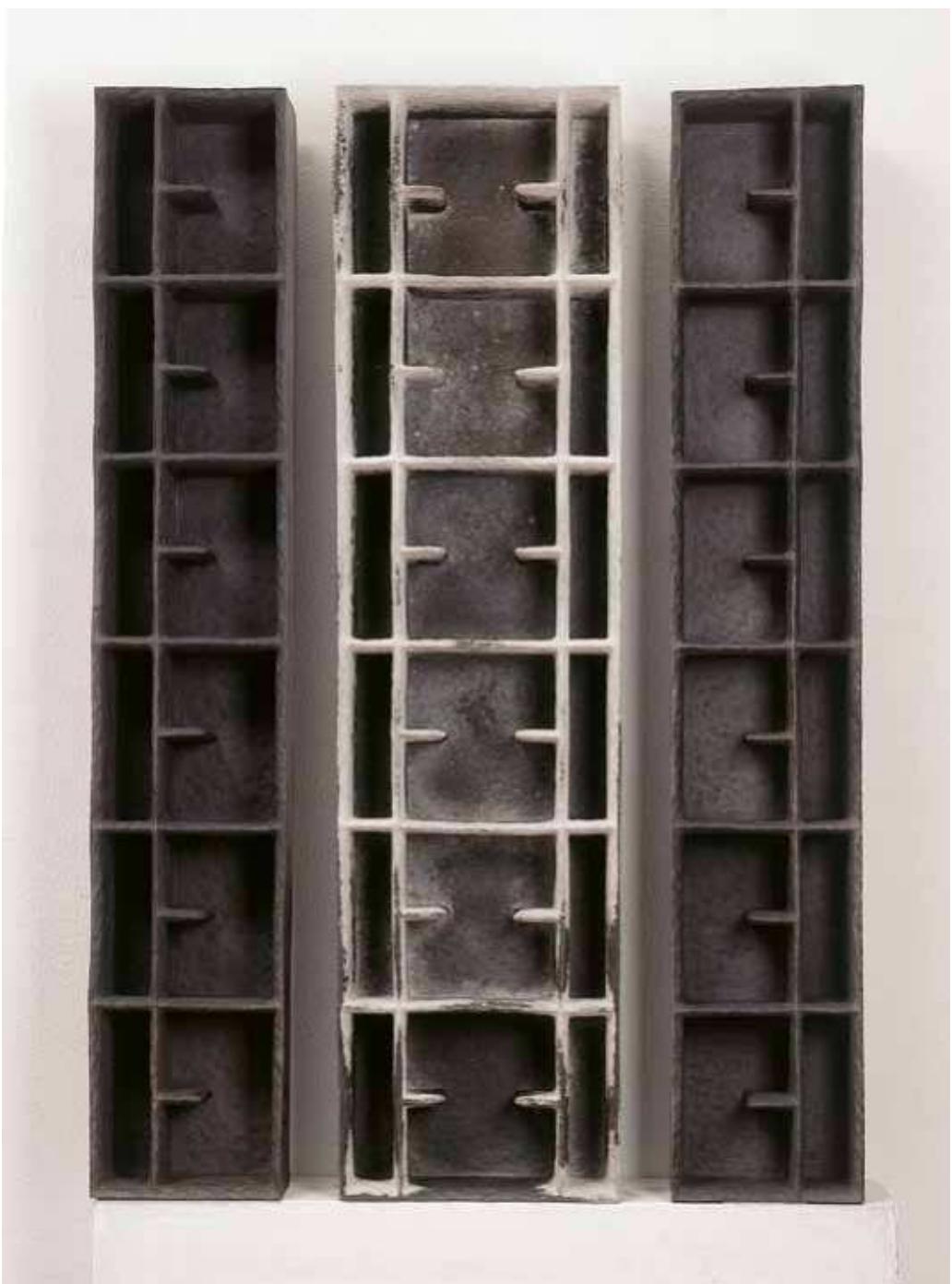
¹¹ Aquestes obres comptaven amb el precedent de la sèrie realitzada per Enric Mestre, quinze anys abans, amb acrílic sobre fusta, que juntament amb la realitzada en ceràmica, es pot veure en <http://enricmestre.com/geometria-transformada>, i sobre la qual va tornar en 2012 a desenvolupar amb les creacions magistrals, realitzades amb pintura sintètica sobre fusta, que ara s'exposen temporalment en la galeria de ONEstudio de València.

103

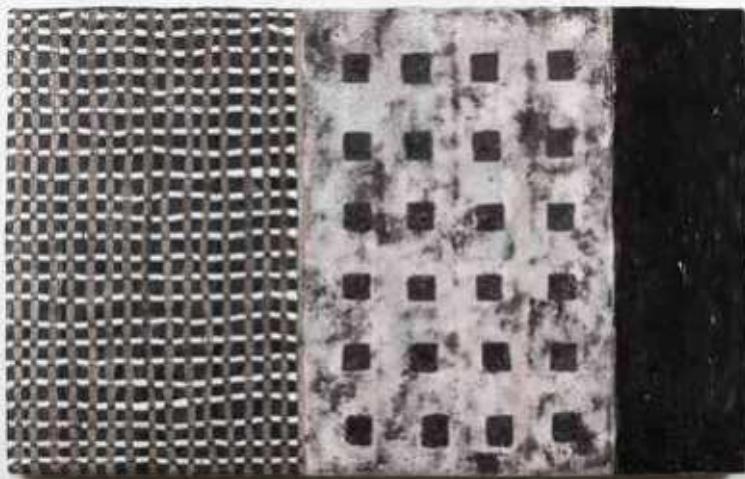
112

103. s/t. Gres amb engalba. s/t. *Gres con engobe*. 1996. 79 x 46,5 x 7 cm
104. s/t. Gres amb engalbes, 2ª cocció reductora. s/t. *Gres con engobes, 2ª cocción reductora*. 1997. 139 x 95 x 16 cm

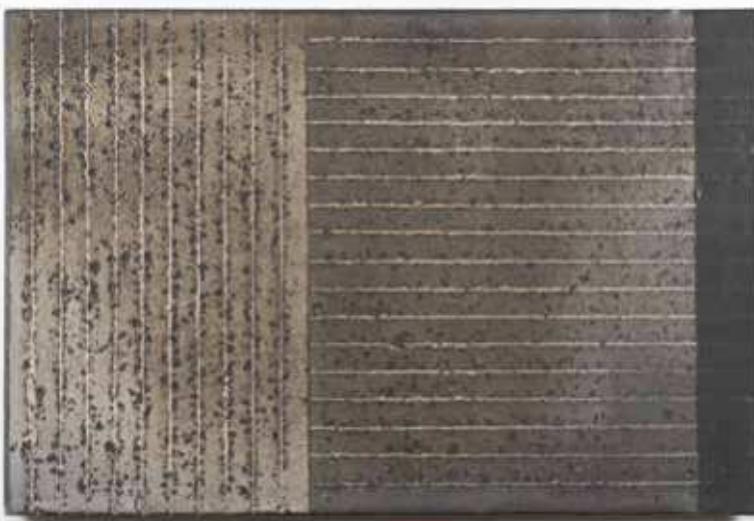

104

113

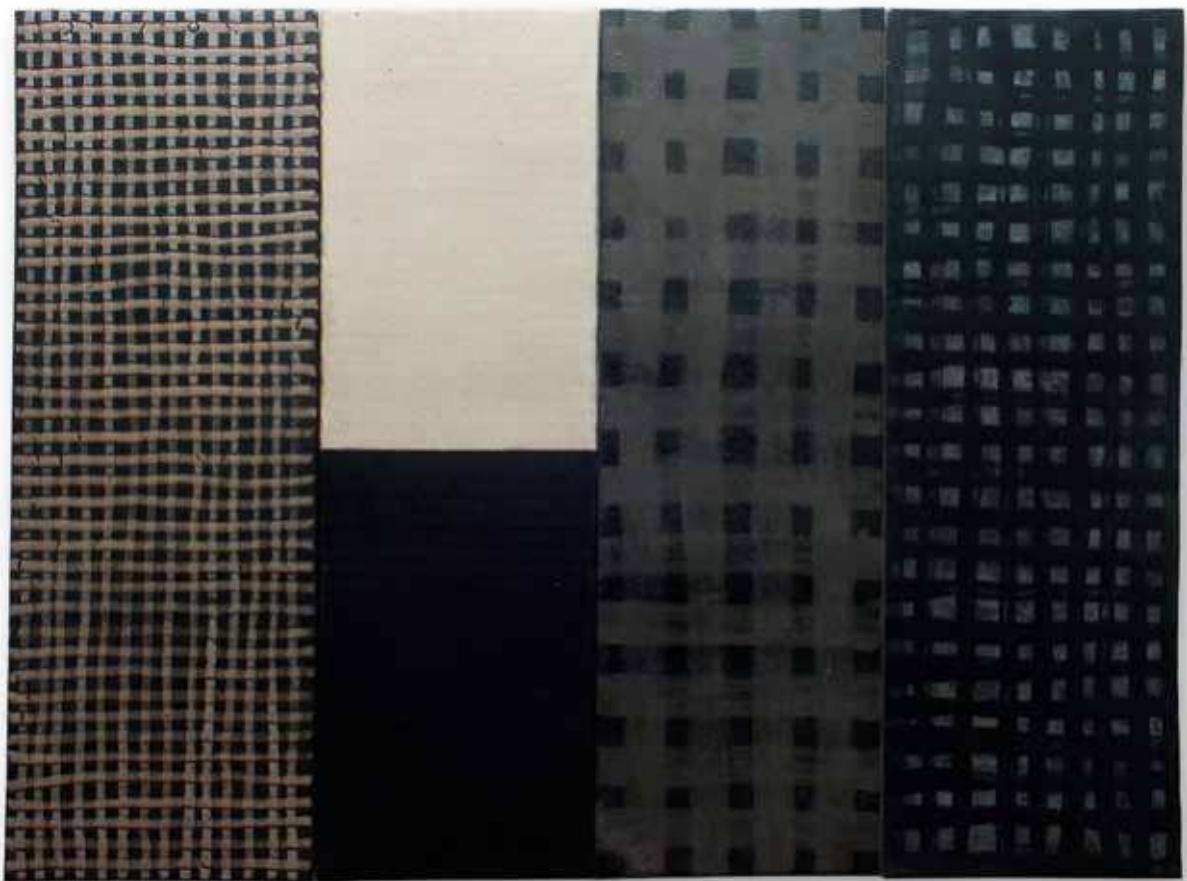

105

106

114

107

105. s/t. Gres amb esmalts. s/t. *Gres con esmaltes*. 2000. 44,5 70,2 x 1,6 cm

106. s/t. Gres amb esmalts. s/t. *Gres con esmaltes*. 2000. 45,5 66,8 x 1,5 cm

107. s/t. Gres amb esmalts. s/t. *Gres con esmaltes*. 2002. 138,5 x 191,5 x 2 cm

108

109

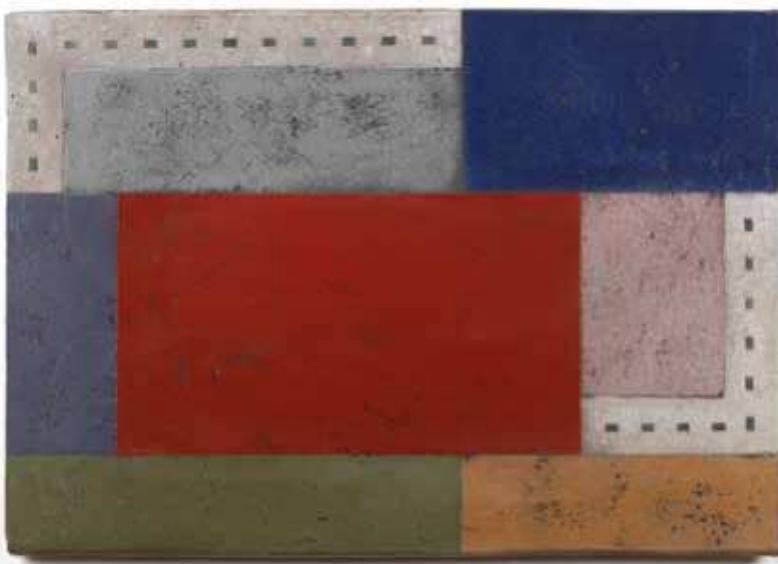
116

108. s/t. Gres amb esmalts. s/t. *Gres con esmaltes*. 2000. 44,4 x 69,2 x 1,8 cm

109. s/t. Gres amb esmalts. s/t. *Gres con esmaltes*. 2001. 44,7 x 66 x 1,5 cm

110

111

110. s/t. Gres amb esmalts. s/t. *Gres con esmaltes*. 2003. 47 x 66,8 x 1,5 cm

111. s/t. Gres amb esmalts. s/t. *Gres con esmaltes*. 2003. 47,5 x 67,3 x 1,6 cm

117

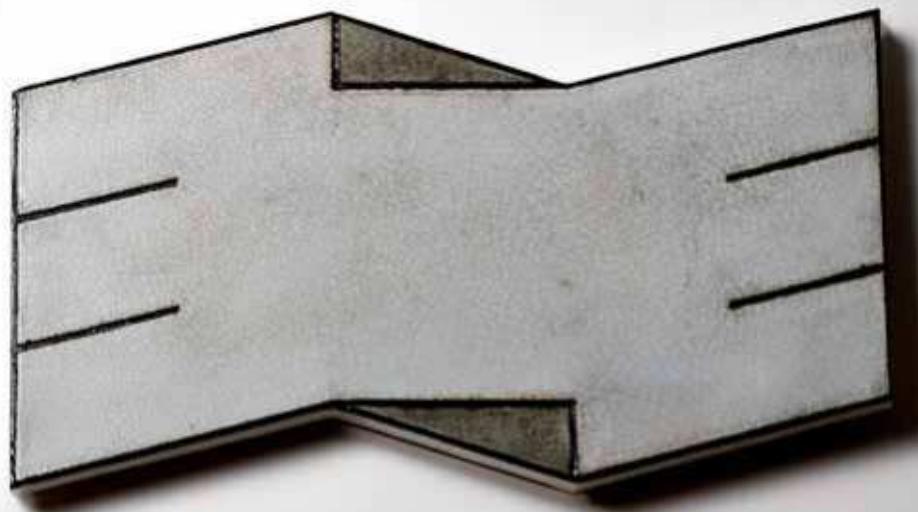

112

112. s/t. Gres acolorit i esmalt. *s/t. Gres coloreado esmalte.* 2005. 57 x 73 x 24 cm

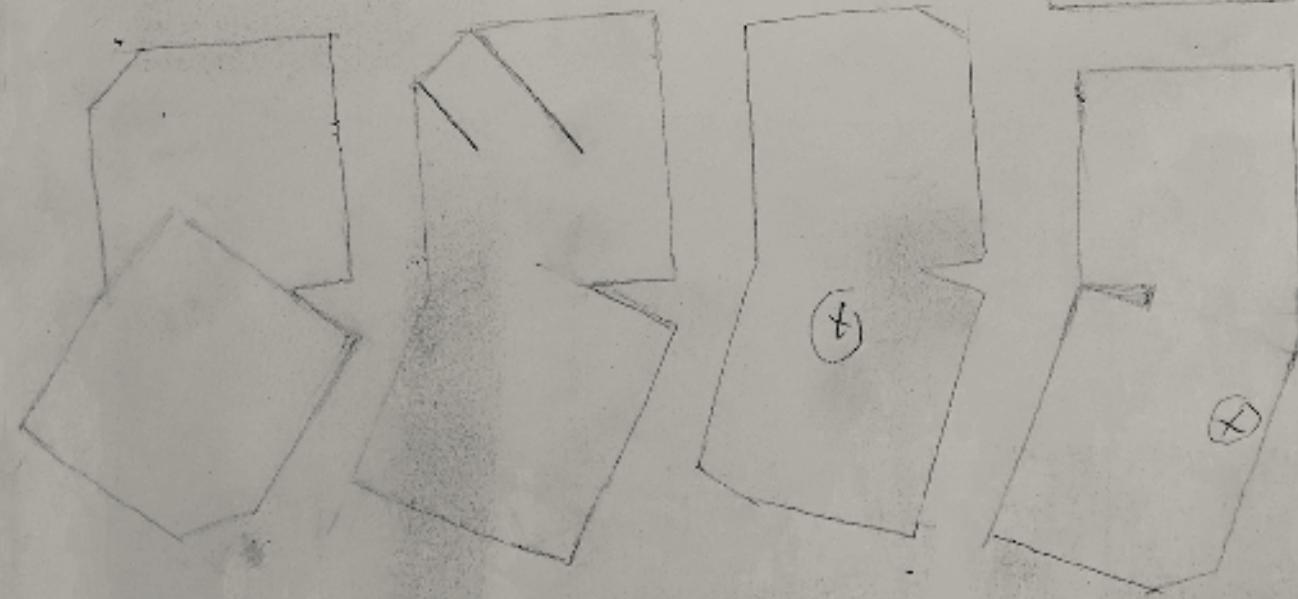
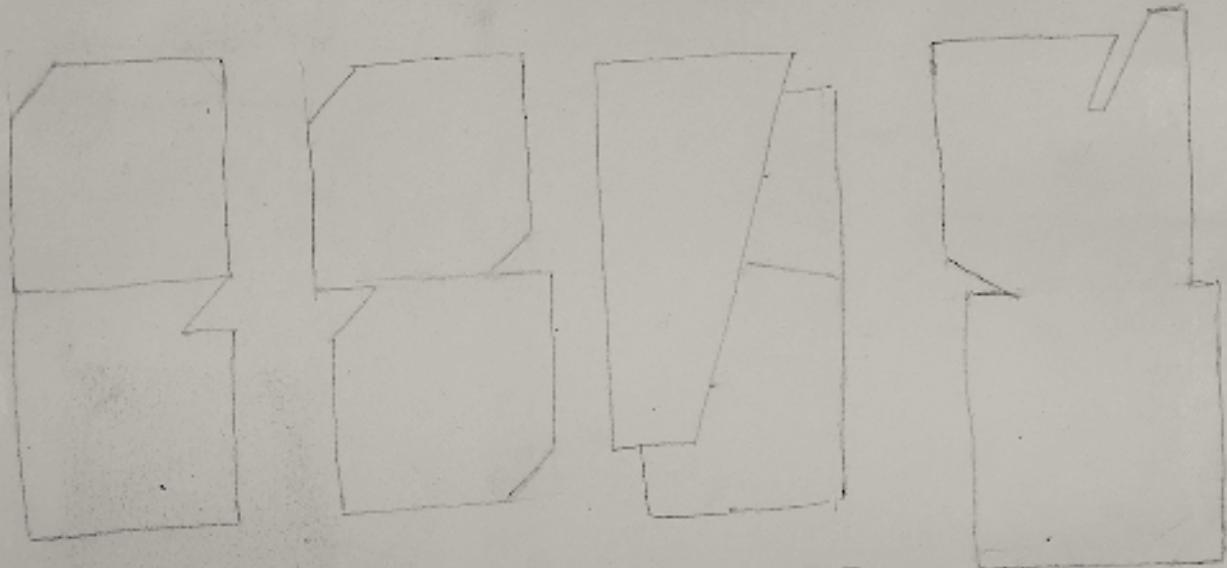
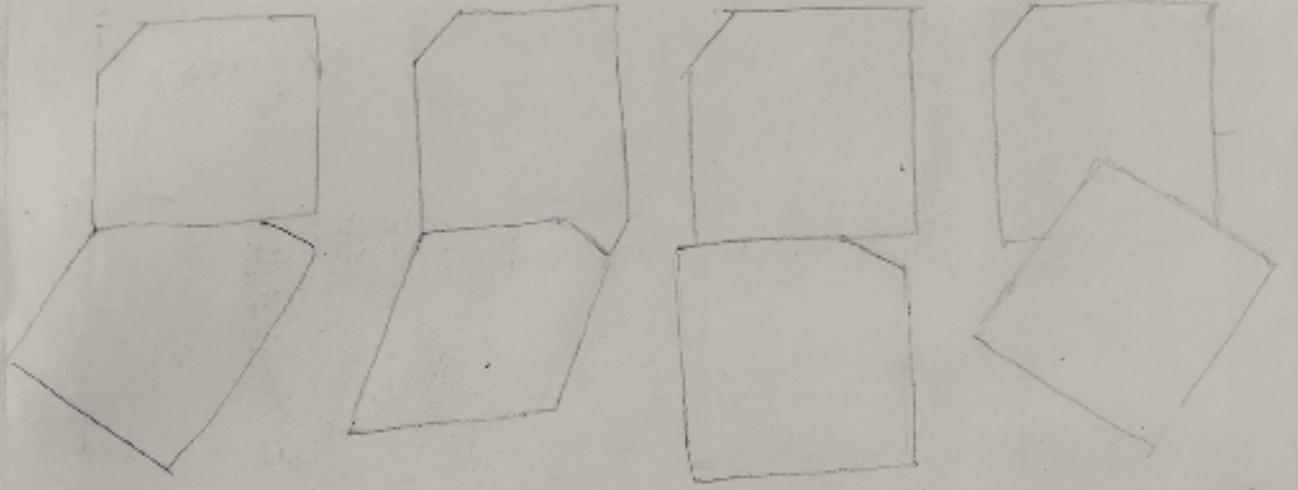
118

113. s/t. Gres amb engalbes i esmalt. *s/t. Gres con engobes y esmalte.* 2004. 67,8 x 38,8 x 4,5 cm

113

119

VII.

Acabat de courer

Recién cocido

VII.

Por lo que se refiere al ámbito de la cerámica, en los primeros meses del 2017 Enric Mestre se encuentra inmerso en la realización de obras que suponen una ampliación del proceso de investigación en torno a la relación entre sí de dos figuras geométricas y de las posibilidades resultantes que ya trató a finales de la década de 1990 y que se pueden ver dentro del capítulo que hemos denominado *Geometría integrada*. Por los primeros resultados que han superado el riguroso filtro al que somete este autor todas las obras después de salir del horno (seis de las cuales se muestran en esta exposición), se trata de composiciones murales de extremada sobriedad formal en las que se explota la asociación de dos octaedros y las posibilidades de conformar con particulares maclas y uniones, a distinto nivel, nuevos polígonos irregulares, a los que se les dota de diferentes matices mediante engobes, esmaltes i barnices de tonos grises, marrones y verdosos, así como sutiles difuminados con el aerógrafo.

El final de esta privilegiada exposición asistimos al nacimiento de una nueva serie de obras de raíz constructivista, y dotada al mismo tiempo de lirismo, dentro de esa constante estética de este creador de objetos basada en la armonía de la forma geométrica pero con acentos sensibles de la materia. Un paso más en la eterna búsqueda plástica de Enric Mestre de conseguir la belleza mediante la cerámica.

VII.

Pel que fa a l'àmbit de la ceràmica, en els primers mesos del 2017 Enric Mestre es troba immers en la realització d'obres que suposen una ampliació del procés de recerca entorn de la relació entre si de dues figures geomètriques i de les possibilitats resultants que ja va tractar a finals de la dècada de 1990 i que es poden veure dins del capítol que hem denominat *Geometria integrada*. Pels primer resultats que han superat el rigorós filtre a què sotmet aquest autor totes les obres després d'eixir del forn (sis de les quals es mostren en aquesta exposició), es tracta de composicions murals d'extremada sobrietat formal en les quals s'explota l'associació de dos octaedres i les possibilitats de conformar amb particulars macles i unions a distint nivell nous polígons irregulars, als quals se'ls dota de diferents matisos mitjançant engalbes, esmalts i vernisos de tons grisos, marrons i verdosos, així com subtils difuminats amb l'aerògraf.

Ens trobem de nou amb una sèrie d'obres d'arrel constructivista i al mateix temps dotada de lirisme, dins d'aqueixa constant estètica d'aquest creador basada en l'harmonia de la forma geomètrica però amb accENTS sensibles de la matèria. Un pas més en l'eterna recerca plàstica d'Enric Mestre d'aconseguir la bellesa mitjançant la ceràmica.

114

124

114. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltat.* 2017. 66,2 x 35 x 6,2 cm

115. s/t. Gres esmaltat. s/t. *Gres esmaltat.* 2017. 60,4 x 28,4 x 6,4 cm

115

125

116

126

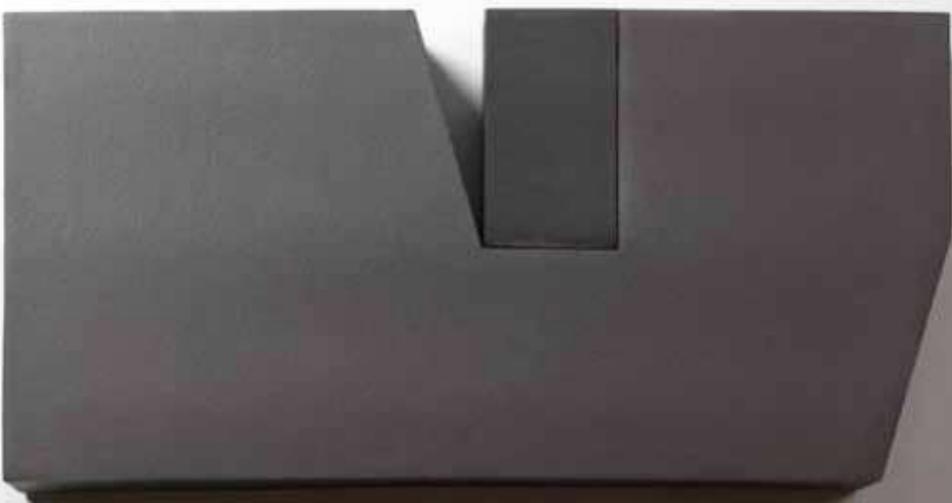
116. s/t. Gres esmaltat. *s/t. Gres esmaltat.* 2017. 22,6 x 47,2 x 9,2 cm

117. s/t. Gres esmaltat. *s/t. Gres esmaltat.* 2017. 27,2 x 62,5 x 7,7 cm

117

127

118

128

118. s/t. Gres amb engalbes. *s/t. Gres con engobes.* 2017. 33,3 x 67,5 x 9 cm
119. s/t. Gres amb engalbes. *s/t. Gres con engobes.* 2017. 33,3 x 67,5 cm

119

129

VIII.

**Notes bàsiques
sobre la tècnica
ceràmica emprada
per Enric Mestre**

**Notas básicas
sobre la técnica
cerámica utilizada
por Enric Mestre**

VIII.

Innumerables son las materias primas, los procedimientos y las técnicas cerámicas que fruto de una continua investigación, espolleada por exigentes necesidades expresivas, ha empleado Enric Mestre a lo largo de su trayectoria artística para realizar los miles de obras que tiene en su haber; incluso, algunos de los procedimientos o formulaciones sólo las ha aplicado a un número reducido de piezas, según una necesidad puntual o por tener que rectificar o modificar completamente el resultado de aquellas piezas para las que tenía previsto un resultado diferente después de pasar por sucesivas cocciones.

No obstante esta descomunal diversidad de técnicas y materiales cerámicos empleados por Enric Mestre, creemos que puede ser útil para los que quieran aproximarse a conocer mejor la obra de este ceramista, o simplemente deseen ampliar la información básica que figura a los pies de las imágenes de este catálogo, hacer una síntesis de los rasgos principales de la técnica utilizada por él.

Las pastas y su preparación

De manera preponderante Enric Mestre ha utilizado para hacer sus obras el gres chamotado, que prepara en su taller con materias primas de diversa procedencia y adquiridas en el comercio especializado, básicamente arcilla —del grupo de las caolinitas— como material plástico, feldespato como fundente y cuarzo como material inerte; las cuales se mezclan dentro de la amasadora mecánica con chamota de tamaño variable como carga no plástica. Al margen de las razones de consistencia estructural para evitar deformaciones, y del tipo de resistencia del cuerpo que se quiere conseguir, el tamaño de las partículas de

la chamota es elegida en función de la superficie más o menos fina que persigue en cada obra o serie de obras.

Un ejemplo de pasta formulada por Enric Mestre expresamente para la escultura situada en el exterior, en un vial próximo al aeropuerto de Manises, y realizada en 1985 con placas de gres esmaltado, es la que anotó en el Quaderno de trabajo número 3, página 71: «AEROPUERTO / PASTA / Alcañiz [arcilla]-25 / Caolín de Arvor [mina de Francia]-20 / feldespato-10 / Cuarzo-10 / Chamota-35».

En ocasiones, la pasta de gres es coloreada con los óxidos correspondientes en el momento de su preparación en el taller, según las necesidades expresivas.

No obstante lo dicho sobre la preparación de las pastas en el mismo taller, hay excepciones, que son más habituales en la época inicial. Sirva de ejemplo la anotación que figura en el cuaderno de trabajo de Enric Mestre, número 2, página 11, donde junto a un grupo de piezas de torno dibujadas específica que se han hecho con «pasta Nolla»; es decir, procedente de esta industria ubicada en la vecina población de Meliana y especializada en mosaico de gres porcelánico y material de construcción refractario, a la cual Enrique Mestre prestó su colaboración entre 1973 y 1977.¹² También en la página 162 del mismo cuaderno, donde figuran una serie de dibujos de recipientes, junto a notas técnicas de su realización, y las encabeza el epígrafe «Porcelana torno Díez» hay que interpretar que esta pasta concreta no la preparaba Enric Mestre en su taller, sino que la adquiría en la factoría de Vicente Díez en Manises. Seguramente también de esta ciudad procedían las pastas de baja temperatura con las que hizo las piezas de torno antes de 1969, en su primer taller.

VIII.

Innumerables són les matèries primeres, els procediments i les tècniques ceràmiques que fruit d'una contínua investigació, esperonada per exigents necessitats expressives, ha emprat Enric Mestre al llarg de la seu trajectòria artística per a realitzar els milers d'obres que té en el seu haver; fins i tot, alguns dels procediments o formulacions sols els ha aplicat a un nombre reduït de peces, segons una necessitat puntual o per haver de rectificar o modificar completament el resultat d'aquelles peces per a les quals tenia previst un resultat diferent després de passar per successives coccions.

No obstant aquesta descomunal diversitat de tècniques i materials ceràmics emprats per Enric Mestre, creiem que pot ser útil per als que vulguen aproxiar-se a conèixer millor l'obra d'aquest ceramista, o simplement ampliar la informació bàsica que figura als peus de les imatges d'aquest catàleg, fer una síntesi dels trets principals de la tècnica utilitzada per ell.

Les pastes i la seu preparació

De manera preponderant Enric Mestre ha utilitzat per a fer les seues obres el gres xamotat, que prepara en el seu taller amb matèries primeres de diversa procedència i adquirides en el comerç especialitzat, bàsicament argila —del grup de les caolinites— com a material plàstic, feldspat com a fundent i quars com a material inert; les quals es barregen dins de la pastadura mecànica amb xamota de grandària variable com a càrrega no plàstica. Al marge de les raons de consistència estructural per a evitar deformacions, i del tipus de resistència del cos que es vol aconseguir, la grandària de les partícules de la xamota és elegida en funció de la superfície més o menys fina que persegueix en cada obra o sèrie d'obres.

Un exemple de pasta formulada per Enric Mestre expressament per a l'escultura situada a l'exterior, en un vial pròxim a l'aeroport de Manises, i realitzada en 1985 amb plaques de gres esmaltat, és la que va anotar en el quadern de treball número 3, pàgina 71: «AEROPUERTO / PASTA / Alcañiz [argila]-25 / Caolín d'Arvor [mina de França]-20 / feldespato-10 / Cuarzo-10 / Chamota-35».

De vegades, la pasta de gres es acolorida amb els òxids corresponents en el moment de la seu preparació en el taller, segons les necessitats expressives.

No obstant el que acaben de dir sobre la preparació de les pastes en el mateix taller, hi ha excepcions, que són més habituals en l'època inicial. Pot servir d'exemple l'anotació que figura en el quadern de treball d'Enric Mestre, número 2, pàgina 11, on al costat d'un grup de peces de torn dibuixades s'especifica que s'han fet amb «pasta Nolla»; és a dir, procedent d'aquesta indústria situada en la veïna població de Meliana i especialitzada en mosaic de gres porcellànic i material de construcció refractari, a la qual Enric Mestre va prestar la seu col·laboració entre 1973 i 1977.¹² També en la pàgina 162 del mateix quadern, on figuren una sèrie de dibuixos de recipients, al costat de notes tècniques de la seu realització, i les encapçala l'epígraf «Porcelana torno Díez» cal interpretar que aquesta pasta concreta no la preparava Enric Mestre en el seu taller, sinó que l'adquiria en la factoria de Vicente Díez a Manises. Segurament també d'aquesta ciutat procedien les pastes de baixa temperatura amb què va fer les peces de torn abans de 1969, en el seu primer taller.

12 Enric Mestre, «Desaparece una gran industria, Nolla», *Programa de festes de Meliana*. Ajuntament de Meliana, 1992, s/p.

La conformación de las piezas

Para la realización de las obras con forma de recipiente, Enric Mestre utiliza generalmente el torno como herramienta principal, a excepción de algunas piezas de la época de su formación vinculada a la Escuela de Cerámica de Manises, y años inmediatamente posteriores, que a veces conforma con moldes.

Más compleja y de procedimientos más diversos es la realización de las esculturas y obras murales con volumen, ya que para darles la forma que previamente ha dibujado y pensado, debe desarrollar una serie de técnicas de modelado propias que posibilitan, mediante planchas recortes, conseguir, con gran libertad y precisión, piezas con la forma geométrica regular, de ángulos rectos y bordes afilados que necesita perfectos para las obras de raíz constructivista, que son la mayor parte de su producción.

El modelado manual con planchas de espesor uniforme —preparadas con la laminadora— además de aligerar el peso de las piezas, ha sido la base principal de la realización formal de toda su obra, ya que permite, mediante la ingeniosa construcción de una estructura de paredes internas y la unión con juntas en bisel de las partes externas, todo soldado con barbotina durante el montaje, que no es produzca ninguna deformación.

Finalizado el montaje, Enric Mestre procede a regularizar las aristas, pulir las paredes y realizar las texturas previstas, así como aplicar —mientras la pieza tenga el grado de humedad apropiada— los engobes en aquellas partes de la pieza en que considere necesario modificar el color o eliminar las rugosidades del soporte.

Las obras planas murales, con un espesor entre 1,5 y 2 cm como máximo, se conforman en la

laminadora mecánica y la plancha resultante se recorta con una cuchilla según el tamaño deseado; además, si se cree conveniente para el propósito estético de la obra prevista, se interviene manualmente alisando o creando rugosidades, haciendo incisiones, etc. antes de que pierda la humedad. A veces cuando busca efectos más expresionistas, Enric Mestre utiliza procedimientos experimentales; es el caso, por ejemplo, de una de las series de cuadros cerámicos de la etapa más informalista (1979-1983), que están realizados con pasta mezclada con serrín, según está anotado en su Cuaderno de trabajo, número 3, páginas 6 y 7. Con la inclusión de serrín en la pasta, consigue superficies con una textura áspera particular, que se produce al quemarse el serrín.

La cocción (o las cocciones)

Una vez secas, las piezas de gres se cuecen a una temperatura entre 1.260° i 1.280° C, en horno eléctrico de cocción neutra, cuando son piezas de poco volumen, o en el horno de gas propano, el más habitual, para cocciones oxidante o reductora, que modificarán definitivamente las propiedades de la pasta y la convertirán en un material duro de consistencia pétrea e inalterable formalmente. En sus inicios como ceramista, Enric Mestre sólo dispuso de un horno de leña de baja temperatura, construido por él en el primer taller que instaló en casa de sus padres.

Normalmente, si las piezas deben llevar algún tipo de vidriado, sea esmalte o barniz, es necesaria una segunda cocción. Pero la exigente búsqueda del resultado satisfactorio que Enric Mestre persigue para dar por terminada una obra, tiene como consecuencia que las piezas estén sometidas a dos, tres o más cocciones si es necesario. Por eso el resultado de cada hornada se extiende sobre una gran mesa que hay en su taller, próxima a la

La conformació de les peces

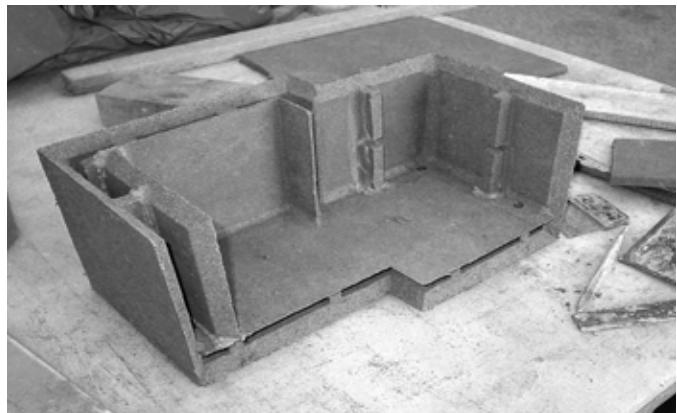
Per a la realització de les obres amb forma de recipient, Enric Mestre utilitza generalment el torn com a eina principal, a excepció d'algunes peces de l'època de la seu formació vinculada a l'Escola de Ceràmica de Manises, i anys immediatament posteriors, que de vegades conforma amb motles.

Més complexa i de procediments més diversos és la realització de les escultures i obres murals amb volum, ja que per a donar-los la forma que prèviament ha dibuixat i pensat, ha de desenvolupar una sèrie de tècniques de modelatge pròpies que possibiliten, mitjançant planxes retallades, aconseguir, amb gran llibertat i precisió, peces amb la forma geomètrica regular, d'angles rectes i vores afilades que necessita perfectes per a les obres d'arrel constructivista, que són la major part de la seu producció.

El modelatge manual amb planxes de gruix uniforme —preparades amb la laminadora— a més d'alleugerir el pes de les peces, ha estat la base principal de la realització formal de tota la seu obra, ja que permet, mitjançant l'enginyosa construcció d'una estructura de parets internes i la unió amb junes en bisell de les parts externes, tot soldat amb barbotina durant el muntatge, que no és produïsca cap deformació.

Finalitzat el muntatge, Enric Mestre procedeix a regularitzar les arestes, polir les parets i realitzar les textures previstes, així com a aplicar —mentre la peça tinga el grau d'humitat escaient— les engalbes en aquelles parts de la peça en què considere necessari modificar el color o eliminar les rugositats del suport.

Les obres planes murals, amb un gruix entre 1,5 i 2 cm com a màxim, es conformen en la lami-

Procés de muntatge de la peça. *Proceso de montaje de la pieza*. (21/07/2003). Foto J. Diez

nadora mecànica i la planxa resultant es retalla amb una fulla d'acer segons la grandària desitjada; a més, si es creu convenient per al propòsit estètic de l'obra prevista, s'intervé manualment allisant-la o creant rugositats, fent-li incisions, etc. abans que perda la humitat. De vegades quan busca efectes més expressionistes, Enric Mestre utilitza procediments experimentals; és el cas, per exemple, d'una de les sèries de quadres ceràmics de l'etapa més informalista (1979–1983), que estan realitzats amb pasta barrejada amb serradura, segons està anotat en el seu Quadern de treball, número 3, pàgines 6 i 7. Amb la inclusió de serradures a la pasta, aconsegueix superfícies amb una textura aspra particular, que es produeix en cremar-se les serradures.

La cocció (o les coccions)

Una vegada seques, les peces de gres es couen a una temperatura entre 1.260° i 1.280° C, en forn elèctric de cocció neutra, quan són peces de poc volum, o en el forn de gas propà, el més habitual, per a coccions oxidant o reductora, que modifiquen definitivament les propietats de la pasta i

sección de hornos, donde será analizada por él durante un tiempo variable, hasta que determina la continuación o no del proceso previsto para cada una de las piezas. Es ésta una característica de su trabajo que está presente en todas las series, lo que dificulta el poder determinar el número de cocciones a que ha sido sometida cada una de las obras

Los engobes, los vidriados y su aplicación

Infinitas son las posibilidades de modificar el color superficial de las piezas de gres, en crudo o ya cocidas, mediante la aplicación de una capa de arcilla coloreada —que puede ser bruñida o no— llamada engobe, o de un vidriado, sea un esmalte opaco o un barniz transparente.

Evidentemente, la utilización que Enric Mestre hizo de los vidriados fue mucho más extremada y rica en efectos propios de la materia cerámica, durante la etapa en que estuvo inmerso en la experimentación de las cubiertas de las piezas vinculadas al concepto de recipiente (al modo de Alfonso Blat), que en las etapas posteriores, en que su interés estaba más centrado en la creación plástica relacionada con las cuestiones fundamentales de la escultura, como son la forma y el volumen en el espacio, que implicaba un menor protagonismo del color y de los efectismos de los vidriados, a la vez que conseguía que fuera perceptible la austereidad de los medios técnicos empleados.

Esta juvenil inmersión de Enric Mestre en el fascinante mundo de los esmaltes y barnices, ha sido comentada por él en varias conversaciones —y también en alguno de sus escritos—, y cuenta con el documento material constituido

por las innumerables pruebas experimentales de vidriados, que bien clasificadas conserva en el taller, así como con los ejemplos fidedignos de las piezas de torno que se pueden ver en esta exposición y las numerosas notas técnicas de los Cuadernos de trabajo pertenecientes a aquella primera época. Cabe destacar, sin embargo, como en la evolución de esta serie de recipientes se observa que hasta 1972, aproximadamente, Enric Mestre está más interesado por los esmaltes que cuentan con un reconocimiento de más calidad entre los ceramistas preocupados por las cuestiones puramente técnicas, como por ejemplo los esmaltes de cristalización y los rojos de cobre, mientras que en la década siguiente se dedica en mayor grado a la búsqueda de una expresión más dramática, espontánea y gestual, opuesta al decorativismo y alejada de lo que hacía Alfonso Blat. Como consecuencia de este cambio radical de rumbo, vemos como proliferan en esta segunda etapa las cubiertas con vidriados, engobes y óxidos de tonalidades oscuras y

Mostres de vidriats. *Muestras de vidriados.*

la convertiran en un material dur de consistència pètria i inalterable formalment. En els seus inicis com a ceramista, Enric Mestre només va disposar d'un forn de llenya de baixa temperatura, construït per ell al primer taller que va instal·lar a casa dels seus pares.

Normalment, si les peces han de portar algun tipus de vidriat, siga esmalт o vernís, cal una segona cocció. Però l'exigent recerca del resultat satisfactori que Enric Mestre persegueix per donar per acabada una obra, té com a conseqüència que les peces estiguin sotmeses a dues, tres o més coccions si cal. Per això el resultat de cada fornada s'estén sobre una gran taula que hi ha en el seu taller, pròxima a la secció de forns, on serà analitzada per ell durant un temps variable, fins que determina la continuació o no del procés previst per a cada una de les peces. És aquesta una característica del seu treball que està present en totes les sèries, la qual cosa dificulta poder determinar el nombre de coccions a què ha estat sotmesa cadascuna de les obres.

Les engalbes, els vidriats i la seua aplicació.

Infinites són les possibilitats de modificar el color superficial de les peces de gres, en cru o ja cuites, mitjançant l'aplicació d'una capa d'argila acolorida —que pot ser brunyida o no— anomenada engalba, o d'un vidriat, siga un esmalт opac o un vernís transparent.

Evidentment, la utilització que Enric Mestre va fer dels vidriats fou molt més extremada i rica, en efectes propis de la matèria ceràmica, durant l'etapa en què va estar immers en l'experimentació de les cobertes de les peces vinculades al concepte de recipient (a la manera d'Alfons

Blat), que en les etapes posteriors, en què el seu interès estava més centrat en la creació plàstica relacionada amb les qüestions fonamentals de l'escultura, com són la forma i el volum en l'espai, que implicava un menor protagonisme del color i dels efectismes dels vidriats, alhora que aconseguia que fos perceptible l'austeritat dels mitjans tècnics emprats.

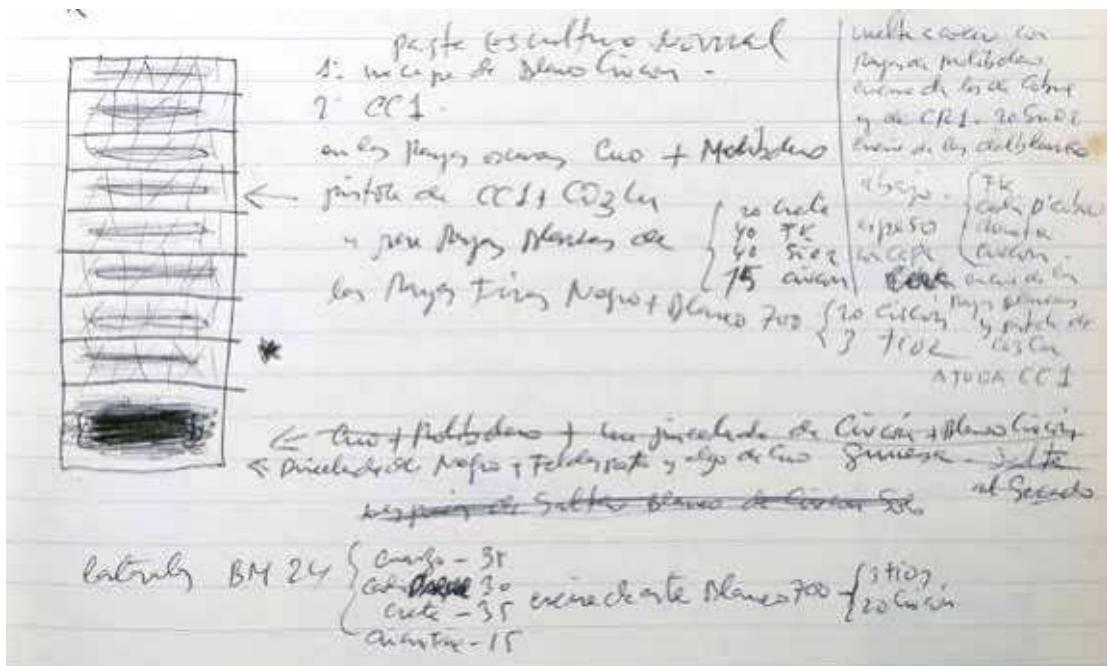
Aquesta juvenil immersió d'Enric Mestre en el fascinant món dels esmalts i vernisos, ha estat comentada per ell en diverses converses —i també en algun dels seus escrits—, i compta amb el document material constituit per les innumerables proves experimentals de vidriats, que ben classificades conserva al taller, com també amb els exemples fidedignes de les peces de torn que es poden veure en aquesta exposició i les nombroses notes tècniques dels Quaderns de treball pertanyents a aquella primera època. Cal destacar, no obstant això, com en l'evolució d'aquesta sèrie de recipients s'observa que fins a 1972, aproximadament, Enric Mestre està més interessat pels esmalts que compten amb un reconeixement de més qualitat entre els ceramistes preocupats per les qüestions purament tècniques, com per exemple els esmalts de cristal·lització i els rojos de coure, mentre que en la dècada següent es dedica en major grau a la recerca d'una expressió més dramàtica, espontània i gestual, oposada al decorativisme i allunyada del que feia Alfons Blat. Com a conseqüència d'aquest canvi radical de rumb, veiem com proliferen en aquesta segona etapa les cobertes amb vidriats, engalbes i òxids de tonalitats fosques i d'aparença més pobres, i també aplicats intencionadament de manera poc refinada: «a pistola, grueso»; «palos i pinceladas negras»; «en chorrones por fuera»; «semimate pinchado»; «aplicado en seco a pincel»; o «encima CRU, mates, cráteres, aspecto interesante»,

de apariencia más pobres, y también aplicados intencionadamente de manera poco refinada: «a pistola, grueso»; «palos y pinceladas negras»; «en chorones por fuera»; «semimate pinchado»; «aplicado en seco a pincel»; o «encima CRU, mates, cráteres, aspecto interesante», como se puede leer en el Cuaderno de trabajo nº 1, p. 174. Técnica y procedimientos de aplicación que se integran a la perfección y están en sintonía con unas formas hechas a torno con pasta de gres refractario de gruesa chamota que evolucionan hasta el límite de la ruptura del recipiente utilitario como concepto.

También en los cuadros murales de la etapa informalista (1978-1982) se observa esa manera de hacer más expresionista conseguida con la utilización de colores ocres, tierras, marrones y negros de tonalidades oscuras y un fuerte componente matérico; todo ayudado de múltiples cocciones y engobes y óxidos fundentes superpuestos, como se puede leer, por ejemplo, en las

notas técnicas que acompañan las obras dibujadas que figuran en la página 185 del Cuaderno de trabajo núm. 2.

En cuanto a la obra escultórica, la técnica y los procedimientos empleados evolucionan de manera ostensible desde las utilizaciones de esmaltes sofisticados de los inicios de la década de 1970 —herederos directos de la experimentación con los recipientes—, hasta las engobes y vidriados sutiles que están al servicio de una austereidad integradora que busca que ningún alarde técnico desentoné o destaque (concepto de trabajo que tiene presente el menos es más), que se inicia con la década posterior y que continúa a día de hoy; hasta el extremo de que cuando necesita introducir planos de color intenso, como en algunas obras de acentos constructivistas realizadas alrededor de 2005 y también posteriormente, recurre a esmaltes de alta temperatura (y a veces también de baja) aplicados de manera uniforme y aséptica, sin que se perciba la aplicación manual.

Enric Mestre, Quadern de treball núm. 2, pàg. 185, detall. Enric Mestre, Cuaderno de trabajo núm. 2, p. 185, detalle

com es pot llegir en el Quadern de treball núm 1 p. 174. Tècnica i procediments d'aplicació que s'integren a la perfecció i estan en sintonia amb unes formes fetes a torn amb pasta de gres refractari de gruixuda xamota que evolucionen fins al límit de la ruptura del recipient utilitari com a concepte.

També en els quadres murals de l'etapa informàlista (1978-1982) s'observa aqueixa manera de fer més expressionista aconseguida amb la utilització de colors ocres, terres, marrons i negres de tonalitats fosques i un fort component matèric; tot ajudat de múltiples coccions i engalbes i òxids fundents superposats, com es pot llegir, per exemple, en les notes tècniques que accompanyen les obres dibuixades que figuren en la pàgina 185 del Quadern de treball núm. 2.

Pel que fa a l'obra escultòrica, la tècnica i els procediments emprats evolucionen de manera ostensible des de les utilitzacions d'esmalts sofisticats dels inicis de la dècada de 1970 —hereus directes de l'experimentació amb els recipients—, fins a les engalbes i vidriats subtils que estan al servei d'una austerioritat integradora que busca que cap ostentació tècnica desentone o destaque (concepte de treball que té present el menys és més), que s'inicia amb la dècada posterior i que continua a hores d'ara; fins a l'extrem que quan necessita introduir plans de color intens, com en algunes obres d'accents constructivistes realitzades al voltant de 2005 i també posteriorment, recorre a esmalts d'alta temperatura (i de vegades també de baixa) aplicats de manera uniforme i asèptica, sense que es perceba l'aplicació manual. No obstant això, hem observat en algun cas excepcional d'aquesta sèrie d'escultures l'aplicació a pinzell de xicotets elements de color amb pigments a

Engalbat de la peça . Engobado de la pieza. (11/04/2017). Foto J. Pérez Camps

l'oli o acrílic. Tècniques que en totes les fases es complementen i encaixen a la perfecció amb el discorrer d'una gran part de les seues últimes propostes artístiques, que ell defineix com: «Geometria, arquitectura, espais, murs, silencis... són els elements plàstics en els quals es mou la meua obra».¹³

Marques d'autoria

Des que es va iniciar en la disciplina de la ceràmica, Enric Mestre ha utilitzat de manera sistemàtica una sèrie de marques distintives que acrediten l'autoria de les seues obres. Són les següents:

Fins a 1971 els recipients presenten la signatura «MESTRE» pintada o incisa, o «TALLER MESTRE», sols pintada; en algunes obres de la primera època, la signatura va associada als dos últims digits de l'any i, de vegades, a un codi de la fórmula del vidriat emprat que permet el control del resultat després de la coccció. A partir de 1972 i fins a les últimes peces de torn de 1982 es generalitza

13 Enric Mestre: Text del catàleg Ceràmica fin de segle, Consorci de Museus de la Generalitat Valenciana, València, 1999, p. 172.

Sin embargo, también hemos observado en algun caso excepcional en esta serie de esculturas la aplicación a pincel de pequeños elementos de color con pigmentos al óleo o acrílico. Técnicas que en todas las fases se complementan y encajan a la perfección con el discurrir de una gran parte de sus últimas propuestas artísticas, que él define como: «Geometría, arquitectura, espacios, muros, silencios... son los elementos plásticos en los que se mueve mi obra».¹³

Marcas de autoría

Desde que se inició en la disciplina de la cerámica, Enric Mestre ha utilizado de manera sistemática una serie de marcas distintivas que acreditan la autoría de sus obras. Son las siguientes:

Hasta 1971 los recipientes presentan la firma «MESTRE» pintada o incisa, o «TALLER MESTRE», sólo pintada; en algunas obras de la primera época, la firma va asociada a los dos últimos dígitos del año y, a veces, a un código de la fórmula del vidriado empleado que permite el control del resultado después de la cocción. A partir de 1972 y hasta las últimas piezas de torno de 1982 se generaliza el cuño con el anagrama de diseño geométrico que representa una especie de óvalo con la letra «M» mayúscula en el centro, el cual se imprime la marca en la base de la pieza tierna; No obstante esta práctica general, hemos visto algún recipiente de 1975, 1978 y 1982 con su primer apellido, inciso a mano alzada, como marca.

En cuanto a las esculturas y relieves murales, todas presentan, hasta una fecha no precisada de 2003, la firma «MESTRE» o «Mestre» incisa sobre un lateral, la base o el reverso (si es obra mural), asociada en muchos casos a los dos últimos dígitos del año de su realización; pero a partir de esta datación se generaliza la utilización del cuño con el anagrama ovalado con la letra «M» en el centro, impreso sobre los lugares ya descritos; el año ya no figura en piezas realizadas desde 2004 en adelante.

Las piezas murales planas, presentan hasta 2003 en el reverso o junto la firma «Mestre» pintada, asociada a dos o cuatro dígitos del año, y a partir de esta fecha el año ya no figura.

De todas las obras, de cualquier tipo y cronología, que se han revisado para preparar esta exposición sólo hemos detectado un caso con ausencia de marca o firma.

13 Enric Mestre: Texto del catálogo Cerámica fin de siglo, Consorci de Museus de la Generalitat Valenciana, Valencia, 1999, p. 172.

l'encuny amb l'anagrama de disseny geomètric que representa una mena d'oval amb la lletra «M» majúscula al centre, el qual s'imprimeix en la base de la peça tendra; no obstant aquesta pràctica general, hem vist algun recipient de 1975, 1978 i 1982 amb el seu primer cognom, incís a mà alçada, com a marca.

Pel que fa a les escultures i relleus murals, totes presenten, fins a una data no precisada de 2003, la signatura «MESTRE» o "Mestre" incisa sobre un lateral, la base o el revers (si és obra mural), associada en molts casos als dos últims díigits de l'any de la seua realització; però a partir d'aquesta datació es generalitza la utilització de

l'encuny amb l'anagrama ovalat amb la lletra «M» al centre, imprès sobre els llocs ja descrits; l'any ja no hi figura en peces realitzades des de 2004 endavant.

Les peces murals planes, presenten fins a 2003 al revers o al costat la signatura «Mestre» pintada, associada a dos o quatre díigits de l'any, i a partir d'aquesta data l'any ja no hi figura.

De totes les obres, de qualsevol tipus i cronomòdia, que s'han revisat per a preparar aquesta exposició sols hem detectat un cas amb absència de marca o signatura.

Repertori de marques d'autor. *Repertorio de marcas de autor.* 1971-2017

IX.

Cronología biográfica¹⁴

- 1936.** Enric Mestre Estellés nace en Alboraya (Valencia) el día 16 de marzo en el seno de una familia de clase media. Su padre, Enrique Mestre García, era de profesión dibujante litógrafo, su madre, Consuelo Estellés Bolea, trabajaba en las tareas de la casa y cuidando de los tres hijos: Enrique, Consuelo y Mª Amparo.
- 1943–1953.** Terminada la Guerra Civil (1936–1939), realiza los estudios primarios en Alboraya y Valencia, y el bachillerato en el Colegio de los Maristas, de Valencia, que finalizará en 1953.
- 1952–1958.** Inicia su formación artística en Valencia, primero en la Escuela de Artes Aplicadas y Oficios Artísticos, hasta que en 1953 aprueba el examen de ingreso en la Escuela Superior de Bellas Artes de San Carlos, donde estudiará la especialidad de pintura, y obtendrá el título de profesor de dibujo en 1958 (en 1982, ya como mero trámite administrativo, obtiene el título de Licenciado de Bellas Artes, por la Universidad Politécnica de Valencia).
- 1958–1959.** Hace el servicio militar en Almàssera (Valencia) en la sección de topografía.
- 1959–1963.** Cursa el peritaje técnico en la Escuela de Cerámica de Manises. Establece una especial relación con Alfons Blat, profesor y director de la mencionada escuela.
- 1960–1969.** Paralelamente a los estudios de cerámica trabaja a media jornada en diferentes empresas publicitarias de Valencia. En la de Mariano Canut Bardina estuvo entre 1963 a 1969 y llegó a ser jefe del departamento de creativos. Esta última experiencia incrementaría su interés por platear la creación plástica con parámetros más racionalistas.
- 1963.** Instala en la casa de sus padres (C/ Miguel Mozó, 17, de Alboraya, su primer taller y construye un horno de leña que le permite cocer cerámica de baja temperatura.
- 1964.** El 9 de octubre se casa con Ana Beltrán. Poco

después, la Universidad de Valencia le concede una beca para realizar estudios sobre vidriados artísticos de alta temperatura, en el Lycée Technique Henry Brisson de Vierzon (Francia).

- 1965–1968.** Durante estos tres años nacerán sus hijos Sergio, Javier y Ana. Es una época de intenso trabajo en el que compagina la ampliación de estudios sobre formulación de vidriados en la Escuela de Cerámica de Manises, el trabajo en publicidad y las investigaciones en su taller de cerámica.
- 1967.** Primera muestra individual de cerámica en la sala de exposiciones de la Asociación de la Prensa de Valencia.
- 1968.** Establece su taller independiente en una planta baja situada en la calle Nueve de Octubre, nº. 13, de Alboraya. Instala un horno de gas para poder hacer cocciones de alta temperatura, lo que le permite dar un salto cualitativo a su producción. Entre 1968 y 1969 diseña y produce azulejos de geometría modular, con decoración serigráfica, para la fachada de dos edificios de líneas racionalistas del arquitecto Luis Gay Ramos (Valencia, 1912 a 1969); uno de viviendas situado en la calle Grabador Esteve, núm. 1, de Valencia, y el otro destinado a hotel, el Pou Clar, en Ontinyent (Valencia).
- 1969.** En octubre de este año abandona el trabajo en publicidad y se incorpora a la Escuela de Artes y Oficios de Valencia como docente interino en la especialidad de Cerámica.
- 1970.** Obtiene el título de Perito en Cerámica Artística en la Escuela de Cerámica de Manises, presentándose a los exámenes como alumno libre.
- 1976.** Obtiene por oposición la plaza de Maestro de Taller en la Escuela de Artes y Oficios de Valencia, lo que le asegura la estabilidad económica.
- 1978.** Es trasladada al nuevo y bien dotado estudio-taller, construido sobre una privilegiada parcela de 645 m²

¹⁴ Esta cronología está basada en la publicada por Encarna Monteagudo en la monografía *Enric Mestre. Obra artística abierta*, Valencia, Instituto Alfons el Magnànim, 2002; pero ha sido reelaborada y actualizada con nuevos datos procedentes del archivo de Enric Mestre o proporcionadas por él. El currículum completo de Enric Mestre, que incluye todas las exposiciones individuales y colectivas, puede verse en los catálogos publicados en los últimos años o en: <http://enricmestre.com/curriculum/>

Cronologia biogràfica¹⁴

1936. Enric Mestre Estellés naix a Alboraya (València) el dia 16 de març al si d'una família de classe mitjana. El seu pare, Enrique Mestre García, era de professió dibuixant litògraf, la seua mare, Consuelo Estellés Bolea, treballava en les tasques de la casa i cuidant dels tres fills: Enric, Consuelo i Mª Amparo.

1943-1953. Acabada la Guerra Civil (1936-1939), realitza els estudis primaris a Alboraya i València, i el batxillerat al Col·legi dels Maristes, de València, que finalitzarà en 1953.

1952-1958. Inicia la seua formació artística en València, primer en l'Escola d'Arts Aplicades i Oficis Artístics, fins que en 1953 aprova l'examen d'ingrés en l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Carles, on estudià l'especialitat de pintura, i obtindrà el títol de professor de dibuix en 1958 (en 1982, ja com un mer tràmit administratiu, obté el títol de Llicenciat de Belles Arts, per la Universitat Politècnica de València).

1958-1959. Fa el servei militar a Almàssera (València) en la secció de topografia.

1959-1963. Cursa el peritatge tècnic en l'Escola de Ceràmica de Manises. Estableix una especial relació amb Alfons Blat, professor i director de l'esmentada escola.

1960-1969. Paral·lelament als estudis de ceràmica treballa a mitja jornada en diferents empreses publicitàries de València. A la de Mariano Canut Bardina va estar entre 1963 a 1969 i va arribar a ser cap del departament de creatius. Aquesta última experiència incrementaria el seu interès per platejar la creació plàstica amb paràmetres més racionalistes.

1963. Instal·la a la casa dels seus pares, al carrer Miguel Monzó, 17, d'Alboraya, el primer taller i construeix un forn de llenya que li permet coure ceràmica de baixa temperatura.

1964. El 9 d'octubre es casa amb Ana Beltrán. Poc després, la Universitat de València li concedeix una beca per a realitzar estudis sobre vidriats artístics d'alta

temperatura, en el Lycée Technique Henry Brisson de Vierzon (França).

1965-1968. Durant aquests tres anys naixeran els seus fills Sergio, Javier i Ana. És una època d'intens treball en què compagina l'ampliació d'estudis sobre formulació de vidriats en l'Escola de Ceràmica de Manises, el treball en publicitat i les investigacions en el seu taller de ceràmica.

1967. Primera mostra individual de ceràmiques a la sala d'exposicions de l'Associació de la Premsa de València.

1968. Estableix un taller independent en una planta baixa situada al carrer Nou d'Octubre, núm. 13, d'Alboraya. Instal·la un forn de gas per a poder fer coccions d'alta temperatura, la qual cosa li permet donar un salt qualitatius a la seua producció.

Entre 1968 i 1969 dissenya i produceix taulells de geometria modular, amb impressió serigràfica, per a la façana de dos edificis de línies racionalistes de l'arquitecte Luis Gay Ramos (València, 1912-1969); un d'habitatges situat al carrer Grabador Esteve, núm. 1, de València, i l'altre destinat a hotel, el Pou Clar, en Ontinyent (València).

1969. A l'octubre d'aquest any abandona el treball de publicitat i s'incorpora a l'Escola d'Arts i Oficis de València com a docent interí en l'especialitat de Ceràmica.

1970. Obté el títol de Perit en Ceràmica Artística a l'Escola de Ceràmica de Manises, presentant-se als exàmens com a alumne lliure.

1976. Obté el títol de Perit en Ceràmica Artística a l'Escola de Ceràmica de Manises, presentant-se als exàmens com a alumne lliure.

1976. Obté per oposició la plaça de Mestre de Taller a l'Escola d'Arts i Oficis de València, la qual cosa li assegura l'estabilitat econòmica.

1978. És traslladada al nou i ben dotat estudi-taller, construït sobre una privilegiada parcel·la de 645 m² situada a la vora de l'horta d'Alboraya. L'anterior taller

¹⁴ Aquesta cronologia està basada en la publicada per Encarna Monteagudo en *Enric Mestre. Obra artística abierta*, València, Institut Alfons el Magnànim, 2002; però ha estat refeta i actualitzada amb noves dades procedents de l'arxiu d'Enric Mestre o proporcionades per ell. Un currículum complet, que inclou totes les exposicions individuals i col·lectives, pot veure's en els catàlegs publicats en els últims anys o en: <http://enricmestre.com/curriculum/>

situada al borde de la huerta de Alboraya. El anterior taller de la calle Nueve de Octubre queda como almacén.

1979. Es nombrado miembro de la Academia Internacional de la Cerámica con sede en Ginebra (Suiza). Esta distinción le permitirá relacionarse y mantener contacto con los más reconocidos ceramistas del mundo y participar en los congresos y las exposiciones que la Academia organiza cada dos años en un país diferente.

1983. Es nombrado académico numerario de la Real Academia de Bellas Artes de San Carlos de Valencia. Es el primer escultor-ceramista que obtiene esta distinción. Participa en el Congreso de la Academia Internacional de la Cerámica, que se celebra en EEUU (Nueva York y Boston). Las experiencias visuales de aquel viaje se vieron reflejadas en las series «Arquitecturas para la mirada» realizadas a lo largo de esta década.

1992. La Asociación de Coleccionistas de Arte: A. Vicente-García. S.L., publica la monografía *Enric Mestre: diálogos con la materia*, obra de Román de la Calle imprescindible para entender los procesos creativos y aproximarse a los significados de su obra.

1999. Realiza la importante exposición individual *Construir formas, fingir espacios*, en el Centro Cultural la Beneficencia (Valencia), comisariada por Román de la Calle, que reúne una selección de la obra de Enric Mestre realizada durante los cinco años anteriores. La Diputación de Valencia le concede el Premio Alfons Roig, en reconocimiento a su trayectoria artística.

2001. En el mes de junio concluye su periodo como profesor. Treinta y dos años de docencia dejan un balance positivo en cuanto a la formación de un buen número de ceramistas, algunos de los cuales destacarán en la esfera de la plástica contemporánea. Con la jubilación como docente se inicia una nueva etapa de dedicación exclusiva a su trabajo creativo.

2008. Exposición individual *Vint peçes per a un museu*, en el Centro Cultural la Beneficencia (Valencia), comisariada por Román de la Calle, que reunió las veinte mejores y más relevantes piezas de las etapas recientes, junto a un buen número de obras complementarias .

2009. El jurado formado por expertos le otorga el IX Premio de las Artes Plásticas de la Generalitat Valenciana, atendiendo a su relevante trayectoria artística y por ser también referencia internacional en la creatividad contemporánea.

2011. Dentro del proyecto expositivo «Maestros de la cerámica y sus escuelas», producido por el Taller-Escuela Cerámica de Muel, perteneciente a la Diputación de Zaragoza, expone en la Sala «Enrique Cook» con un grupo de ceramistas destacados que años atrás habían pasado como alumnos por el Taller de Cerámica que dirigía en la Escuela de Artes y Oficios de Valencia: Ana Pastor, Ana Felipe, Bibiana Martínez, Carmen Ballester, Carmen Marcos, Carmen Sánchez, Concha Regne, Fanny Galera, Hisae Yanase, Juan Luis Tortosa, Juan Ortí, Miyriam Jiménez, Pablo Ruiz, Su-Pi Hsu, Teresa Aparicio, Xavier Monsalvatje y Xoan Viqueira, la nómina y el nivel de los ex alumnos (todos ellos ceramistas en activo) que le acompañaban en esta exposición impresiona y es un claro testimonio de la excelencia del magisterio que ejerció Enrique Mestre.

del carrer Nou d'Octubre queda com a magatzem.

1979. És nomenat membre de l'Acadèmia Internacional de la Ceràmica amb seu a Ginebra (Suïssa). Aquesta distinció li permetrà relacionar-se i mantenir contacte amb els més reconeguts ceramistes del món i a participar en els congressos i les exposicions que l'Acadèmia organitza cada dos anys en un país diferent.

1983. És nomenat acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València. És el primer escultor-ceramista que obté aquesta distinció.

Participa en el Congrés de l'Acadèmia Internacional de la Ceràmica, que és celebra als EUA (Nova York i Boston). Les experiències visuals d'aquell viatge es van veure reflectides en les sèries «Arquitectures per a la mirada» realitzades al llarg d'aquesta dècada.

1992. L'Asociación de Coleccionistas de Arte, A. Vicent-García. S.I., publica la monografia *Enric Mestre: diàlegs amb la matèria*, obra de Román de la Calle imprescindible per a entendre els processos creatius i aproximar-se als significats de seu l'obra.

1999. Realitza la important exposició individual *Construir formes, fingir espais*, al Centre Cultural la Beneficència (València), comissariada per Román de la Calle, que reuneix una selecció de l'obra d'Enric Mestre realitzada durant els cinc anys anteriors.

La Diputació de València li concedeix el Premi Alfons Roig, en reconeixement a la seua trajectòria artística.

2001. Conclou el seu període com a professor (Juny de 2001). Trenta-dos anys de docència deixen un balanç positiu pel que fa a la formació d'un bon nombre de ceramistes, alguns dels quals destacaran en l'esfera de la plàstica contemporània. Amb la jubilació com a docent s'inicia una nova etapa de dedicació exclusiva al seu treball creatiu.

2008. Exposició individual *Vint peces per a un museu*, al Centre Cultural la Beneficència (València), comissariada per Román de la Calle, que reunia les vint millors i més rellevants peces de les etapes recents, al costat d'un bon nombre d'obres complementàries.

2009. El jurat format per experts li atorga el IX Premi de les Arts Plàstiques de la Generalitat Valenciana, atenent la seu rellevant trajectòria artística i per ser també referència internacional en la creativitat contemporània.

2011. Dins del projecte expositiu «Maestros de la cerámica y sus escuelas», produït pel Taller-Escuela Cerámica de Muel, pertanyent a la Diputació de Saragossa, exposa a la Sala «Enrique Cook», amb un grup de ceramistes destacats que anys arrere havien passat pel Taller de Ceràmica que dirigia en l'Escola d'Arts i Oficis de Valencia: Ana Pastor, Ana Felipe, Bibiana Martínez, Carmen Ballester, Carmen Marcos, Carmen Sánchez, Concha Regne, Fanny Galera, Hisae Yanase, Juan Luis Tortosa, Juan Ortí, Miyriam Jiménez, Pablo Ruiz, Su-Pi Hsu, Teresa Aparicio, Xavier Monsaltvatje i Xoan Viqueira, la nòmina i el nivell dels exalumnes (tots ells ceramistes en actiu) que l'acompanyaven en aquesta exposició impressiona i és un clar testimoni de la excel·lència del magisteri que va exercir Enric Mestre.

X.

Bibliografía Seleccionada

Los artículos sobre la obra de Enric Mestre han sido numerosos a lo largo de su trayectoria artística. Una exhaustiva recopilación de esta bibliografía ha sido publicada en diversas monografías y en catálogos de exposiciones. Cabe destacar entre las más recientes: *Enric Mestre. Vint peces per a un museu*, Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana, València, 2008. También se puede consultar en <http://enricmestre.com/curriculum/>

Para no mermar espacio del presente catálogo, presentamos a continuación, por orden cronológico, únicamente las monografías y una selección de los catálogos de exposición que contienen, además de una buena representación fotográfica de la obra de Enric Mestre, destacadas reflexiones sobre su trabajo. Asimismo hemos incluido los documentales filmados que son fácilmente accesibles.

1982. Monografía: José Garneria, *La cerámica de Enric Mestre*, Ediciones do Castro, Sargadelos, La Corunya. 56 pp.

1985. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre. Diàlegs amb la matèria*, textos de Román de la Calle. Universitat de València. 32 pp.

1987. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre. Mostra retrospectiva de ceràmica*, textos de Román de la Calle y Josep Pérez Camps. Centre Municipal de Cultura, Alcoi. 36 pp.

1991. Catálogo de la exposición: *Mestre. Murs imaginaris*, textos de Trinitat Sánchez-Pacheco y Román de la Calle. Museu de Ceràmica, Ajuntament de Barcelona. 32 pp.

1991. Tesis doctoral: *La obra de Enric Mestre*. Encarna Monteagudo, Universitat Politècnica de València, 1991. No publicada.

1992. Monografía: Román de la Calle, *Enric Mestre. Diálogos con la materia*, Asociación de Coleccionistas de Arte A. Vicent-García. SL, València. 168 pp.

1996. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre*, text de Román de la Calle. Ajuntament de Meliana.

1998. Video documental: *Cerámica Mediterránea*, Enric Mestre, Javier Díez (guión y dirección), 25 minutos.

https://www.youtube.com/watch?v=R4e_edMiN5k

1999. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre. Construir formes, fingir espais*, textos de Román de la Calle, Josep Pérez Camps, Marie-Terése Coulery y Frank Nievergelt. Sala Parpalló del Centre Cultural la Beneficència, Diputació de València. 160 pp.

2002. Monografía: Encarna Monteagudo, *Enric Mestre, obra artística abierta*, Valencia, Institut Alfons el Magnànim, 130 pp.

2002. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre*, textos de José Atarés, Lope Fontagné y Román de la Calle. Museo Pablo Gargallo, Ayuntamiento de Zaragoza. 44 pp.

2008. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre. Vint peces per a un museu*, textos de Román de la Calle, José Corredor Mateos, Frank Nievergelt, y Josep Pérez Camps. Centre del Carme, Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana, Valencia. 206 pp.

2010. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre. Keramische Skulptur*, textos de Marlene Jochemn. Theodor-Zink-Museum, Kaiserslauterer (Alemania). 48 pp.

2011. Catálogo de la exposición: *Maestros de la cerámica y sus escuelas. Enric Mestre*, textos de Luis M. Beamonte Mesa, Fidel Ferrando Molinos y Rosa M. Ulpiano. Taller-Escuela Cerámica de Muel, Diputación de Zaragoza. 128 pp.

2011. Video documental: *Enric Mestre*, Javier Mestre y José Luís García (diseño y realización), Enric Mestre (texto i locución), Valencia, 20 minutos.

2012. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre. Géometrie poétique*, textos de Pascale Nobécourt. Galerie Hélène Porée, París. 39 pp.

2012. Video documental: *Los oficios de la cultura – Enric Mestre*, Juan Carlos González (realización), José García Morillas (guión), Televisión Española, 30 minutos. <http://www.rtve.es/alacarta/videos/los-oficios-de-la-cultura/oficios-cultura-ceramista-enric-mestre/1376288/>

2013. Catálogo de la exposición: *Enric Mestre. Entre la intuïció, la geometria i el misteri*, textos de Román de la Calle. Sala de exposiciones L'Almodí, Ajuntament de València. 77 pp.

Bibliografia Seleccionada

Els articles sobre l'obra d'Enric Mestre han estat nombrosos al llarg de la seua trajectòria artística. Un exhaustiu recull d'aquesta bibliografia ha estat publicada en diverses monografies i en catàlegs d'exposicions. Cal destacar entre les més recents: *Enric Mestre. Vint peces per a un museu*, Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana, València, 2008. També es pot consultar en <http://enricmestre.com/curriculum/>. Per no minvar espai del present catàleg, presentem a continuació, per ordre cronològic, únicament les monografies i una selecció dels catàlegs d'exposició que contenen, a més d'una bona representació fotogràfica de l'obra d'Enric Mestre, destacades reflexions sobre el seu treball. Així mateix hem inclòs els documentals filmats que són fàcilment accessibles.

1982. Monografia: José Garneria, *La cerámica de Enric Mestre*, Ediciones do Castro, Sargadelos, La Corunya. 56 p.

1985. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre. Diàlegs amb la matèria*, text de Román de la Calle. Sala d'Exposicions de la Universitat de València. 32 p.

1987. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre. Mostra retrospectiva de ceràmica*, textos de Román de la Calle i Josep Pérez Camps. Centre Municipal de Cultura, Alcoi. 36 p.

1991. Catàleg de l'exposició: *Mestre. Murs imaginaris*, texts de Trinitat Sánchez-Pacheco i Román de la Calle. Museu de Ceràmica, Ajuntament de Barcelona. 32 p.

1991. Tesis doctoral: *La obra de Enric Mestre*. Encarna Monteagudo, Universitat Politècnica de València, 1991. No publicada.

1992. Monografia: Román de la Calle, *Enric Mestre. Diálogos con la materia*, Asociación de Coleccionistas de Arte A. Vicent-García. SL, València. 168 p.

1996. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre*, text de Román de la Calle. Ajuntament de Meliana.

1998. Vídeo documental: *Cerámica Mediterránea*, Enric Mestre, Javier Díez (guió i direcció), 25 minuts. https://www.youtube.com/watch?v=R4e_edMiN5k

1999. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre. Construir*

formes, fingir espais, textos de Román de la Calle, Josep Pérez Camps, Marie-Terése Coulery i Frank Nievergelt. Sala Parpalló, Centre Cultural la Beneficència, València. 160 p.

2002. Monografia: Encarna Monteagudo, *Enric Mestre, obra artística abierta*, València, Institut Alfons el Magnànim. 130 p.

2002. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre, texts de José Atarés, Lope Fontagné i Román de la Calle*. Museo Pablo Gargallo, Ajuntament de Saragossa. 44 p.

2008. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre. Vint peces per a un museu*, textos de Román de la Calle, José Corredor Mateos, Frank Nievergelt, i Josep Pérez Camps. Centre del Carme, Consorci de Museus de la Generalitat Valenciana, València, 2008. 206 p.

2010. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre. Keramische Skulptur*, text de Marlene Jochemn. Theodor-Zink-Museum, Kaiserslauterer (Alemanya). 48 p.

2011. Catàleg de l'exposició: *Maestros de la cerámica y sus escuelas*. Enric Mestre, textos de Luis M. Beamonte Mesa, Fidel Ferrando Molinos i Rosa M. Ulpiano. Taller Escuela Cerámica de Muel, Diputació de Saragossa. 128 p.

2011. Vídeo documental: *Enric Mestre*, Javier Mestre i José Luís García (disseny i realització), Enric Mestre (text i locució), València, 20 minuts.

2012. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre. Géometrie poétique*, text de Pascale Nobécourt. Galerie Hélène Porée, París. 39 p.

2012. Vídeo documental: *Los oficios de la cultura – Enric Mestre*, Juan Carlos González (realització), José García Morillas (guió), Televisión Española, 30 minuts. <http://www.rtve.es/alacarta/videos/los-oficios-de-la-cultura/oficios-cultura-ceramista-enric-mestre/1376288/>

2013. Catàleg de l'exposició: *Enric Mestre. Entre la intuició, la geometria i el misteri*, text de Román de la Calle. L'Almodí, Ajuntament de València. 77 p.

Ajuntament
Onda

